

**TÜRKİYE FINDIK
YETİŞTİRİCİLİĞİNİN GENEL
DURUMU VE MALİYETİN
HESAPLANMASI**

MUSA İŞLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BAHÇE BİTKİLERİ ANABİLİM DALI

**T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE FINDIK YETİŞTİRİCİLİĞİNİN GENEL DURUMU VE
MALİYETİN HESAPLANMASI**

MUSA İŞLER

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
BAHÇE BİTKİLERİ ANABİLİM DALI**

**AKADEMİK DANIŞMAN
Prof. Dr. Turan KARADENİZ**

ORDU - 2010

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Bu çalışma jürimiz tarafından 12/03/2010 tarihinde yapılan sınav ile Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Turan KARADENİZ

Üye : Prof. Dr. Lütfi PIRLAK

Üye : Doç. Dr. M. Fikret BALTA

ONAY :

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu
Onaylarım.

12/03/2010

Yrd. Doç. Dr. Beyhan TAŞ
.....

Fen Bilimleri Enstitü Müdürü

TÜRKİYE FINDIK YETİŞTİRİCİLİĞİNİN GENEL DURUMU VE MALİYETİN HESAPLANMASI

ÖZET

Bu çalışma, 2009 yılının Şubat ve Haziran aylarında Türkiye’de fındık üretimine resmi olarak izin verilen 14 ilde yürütülmüştür. Bu projeye illerin fındık yetiştiriciliğine farklı bir açıdan bakılmış ve aynı zamanda maliyet parametreleri ve fındık maliyeti tespit edilmiştir. 14 ilin maliyetleri ve 1. ve 2. standart bölgenin fındık maliyetleri ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Maliyet çalışmasının yanı sıra işletmelerin ortalama arazi büyüklükleri, işletmelerin dekar başına verimleri tespit edilmiştir. İşletmelerin arazileri büyüdükçe maliyetlerinin azaldığı tespit edilmiş olup, doğu ve batı arasında maliyet parametreleri ve maliyet açısından farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fındık, maliyet parametreleri, maliyet hesaplaması

GENERAL SITUATION OF HAZELNUT PRODUCTION IN TURKEY AND CALCULATION OF COST

ABSTRACT

This study was carried out in February and June 2009, in 14 cities where hazelnut production was officially allowed in Turkey. In this Project, different points of view for hazelnut production of cities were developed and , also cost parameters and cost of hazelnut were determined. Cost of 14 cities and standard regions 1 and 2 were evaluated separately. Besides cost study,average land sizes of enterprises,capacities of enterprises per decare were determined. It was determined that the bigger land enterprises had the less cost they had, and was determined that there was differences between east and west in terms of cost parameters and cost.

Key words: Hazelnut,cost parameters,calculation of cost

TEŞEKKÜRLER

Bu konuda bana çalışma fırsatı veren, araştırmanın her aşamasında yol gösteren ve yardımlarıyla birlikte tavsiyelerini benden esirgemeyen, Ordu Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanı danışman hocam Prof. Dr. Turan Karadeniz'e, anket aşamasında bana eşlik ederek yardımlarını esirgemeyen Temel KOTAN ve Şenel ÖZTÜRK'e, anket sorularına sabırla cevap veren fındık üreticilerine, Ordu Ziraat Odası Başkanlığındaki mesai arkadaşlarıma ve çalışmalarım sırasında her konuda bana destek olan sevgili eşim Özlem Çağlıyan İŞLER'e teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Musa İŞLER, 2010

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ	vi
ÇİZELGELER DİZİNİ	vii
KISALTMALAR	x
1.GİRİŞ	1
2.GENEL BİLGİLER	4
2.1.Türkiye Fındık Üretim Bölgeleri	4
2.2.Dünya Fındık Üretimi	5
2.3. Türkiye Fındık Ticareti	7
2.4.Türkiye Fındık Politikası	9
3.MATERYAL VE METOT	18
3.1.Materyal	18
3.2.Metot	18
3.2.1.Örnekleme Safhasında Kullanılan Metot	19
3.2.2.Anket Safhasında Uygulanan Metot	19
3.2.3.İşletmelerin Analizi Safhasında Uygulanan Metot	19
4.BULGULAR	20
4.1.Artvin	20
4.2.Rize	22
4.3.Trabzon	23
4.4.Giresun	26
4.5.Gümüşhane	29
4.6.Ordu	31
4.7.Samsun	33
4.8.Sinop	35
4.9.Kastamonu	37

4.10.Bartın	39
4.11.Zonguldak	40
4.12.Düzce	43
4.13.Sakarya	46
4.14.Kocaeli	49
4.15. I.standart Bölge Doğu Karadeniz	51
4.16. II. standart Bölge Batı Karadeniz	52
4.17. Türkiye	53
5.TARTIŞMA	54
6.SONUÇ	58
7. KAYNAKLAR	60
EK-1 2008 Yılı Maliyet Anket Formu	64
EK-2 2008 Yılı Fındık Maliyetine Etki Eden Unsurların Gerekçeli Açıklaması	66
ÖZGEÇMİŞ	71

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1.Türkiye’de fındık üretilen iller	18
Şekil 4.1.Borçka ilçesinin genel bir görünümü	20
Şekil 4.2.Bulancak ilçesinde yapılan bir anket	28
Şekil 4.3.Giresun ilinde yapılan bir anket	29
Şekil 4.4.Sinop ilinde v sistemiyle kurulu bir fındık bahçesi	36
Şekil 4.5.Düzce ilinde bir fındık bahçesi	43
Şekil 4.6.Akçakoca ilçesinde bir fındık bahçesi	45
Şekil 4.7.Düzce ilinde yapılan bir anket	46
Şekil 4.8.Sakarya ilinde bir fındık bahçesi	47
Şekil 4.9.Sakarya ilinde yapılan bir anket çalışması	49

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1.1. Türkiye fındık dikim alanları	2
Çizelge 2.1.Fındık üreticisi başlıca ülkelerin fındık üretim miktarları	6
Çizelge 2.2.Fındık üreticisi başlıca ülkelerin fındık ihracat miktarları	7
Çizelge 2.3.Türkiye'nin ülkeler itibarıyla fındık ihracatı	8
Çizelge 4.1.Artvin ili yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri	21
Çizelge 4.2.Hasat ile ilgili diğer masraflar	21
Çizelge 4.3.Rize ili yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri	22
Çizelge 4.4.Hasat ile ilgili diğer masraflar	23
Çizelge 4.5.Trabzon ili fındık alanları	24
Çizelge 4.6.Trabzon ili ilçeler bazında fındık alanları	24
Çizelge 4.7.Trabzon ili yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri	25
Çizelge 4.8.Hasat ile ilgili diğer masraflar	25
Çizelge 4.9.Giresun ili fındık alanları	26
Çizelge 4.10.Giresun ili ilçeler bazında fındık alanları	26
Çizelge 4.11.Giresun ili yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri	27
Çizelge 4.12.Hasat ile ilgili diğer masraflar	28
Çizelge 4.13.Gümüşhane iline ait fındık yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri.	30
Çizelge 4.14.Hasat ile ilgili diğer masraflar	30
Çizelge 4.15. Ordu ili fındık alanları	31

Çizelge 4.16.Ordu ili ilçeler bazında fındık alanları	31
Çizelge 4.17.Ordu ili yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri	32
Çizelge 4.18.Hasat ile ilgili diğer masraflar	32
Çizelge 4.19.Samsun ili fındık alanları	33
Çizelge 4.20.Samsun ili ilçeler bazında fındık alanları	34
Çizelge 4.21.Samsun ili yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri	34
Çizelge 4.22.Hasat ile ilgili diğer masraflar	35
Çizelge 4.23.Sinop ili yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri	36
Çizelge 4.24.Hasat ile ilgili diğer masraflar	37
Çizelge 4.25.Kastamonu ili yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri	38
Çizelge 4.26.Hasat ile ilgili diğer masraflar	38
Çizelge 4.27.Bartın ili yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri	39
Çizelge 4.28.Hasat ile ilgili diğer masraflar	40
Çizelge 4.29.Zonguldak ili fındık alanları	41
Çizelge 4.30.Zonguldak ili ilçeler bazında fındık alanları	41
Çizelge 4.31.Zonguldak ili yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri	42
Çizelge 4.32.Hasat ile ilgili diğer masraflar	42
Çizelge 4.33.Düzce ili fındık alanları	43
Çizelge 4.34.Düzce ili ilçeler bazında fındık alanları	44
Çizelge 4.35.Düzce ili yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri	44
Çizelge 4.36.Hasat ile ilgili diğer masraflar	45

Çizelge 4.37.Sakarya ili findık alanları	47
Çizelge 4.38.Sakarya ili ilçeler bazında findık alanları	47
Çizelge 4.39.Sakarya ili yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri	48
Çizelge 4.40.Hasat ile ilgili diğer masraflar	48
Çizelge 4.41.Kocaeli ili yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri	50
Çizelge 4.42.Hasat ile ilgili diğer masraflar	50
Çizelge 4.43. I.Standart bölgeye ait maliyet parametreleri	51
Çizelge 4.44. II. Standart bölgeye ait maliyet parametreleri	52
Çizelge 4.45.Türkiye'ye ait ortalama maliyet parametreleri	53

KISALTMALAR

- Ark. : Arkadaşları
DİE : Devlet İstatistik Enstitüsü
DFİF : Devlet Fiyat İstikrar Fonu
FAO : Birleşmiş Milletler Tarım ve Gıda Örgütü
Ha : Hektar
KIB : Karadeniz İhracatçı Birliği
OTB : Ordu Ticaret Borsası
TRUP : Tarım Reformu Uygulama Projesi

1. GİRİŞ

Tarım sektörünün, gelişmişlik düzeyleri hangi seviyede olursa olsun, tüm ülkelerin ekonomik ve sosyal yapısında önemli bir yeri vardır. İnsanların beslenebilmesi için gerekli hammaddeyi üretmesi gibi stratejik bir öneme sahip olan tarım sektörü, aynı zamanda ekonomi için katma değer artışı sağlamakta ve Türkiye’de büyük bir nüfus kitlesi için istihdam oluşturmaktadır. Türkiye’de, gayri safi milli hâsılanın %10’unu karşılamakta olan tarım sektörünün, istihdamdaki payı % 29’dur (DİE, 2006).

Türkiye’deki uygun ekolojik koşullar ve zengin flora, birbirinden farklı birçok tarım ürününün yetiştirilebilmesine imkan vermektedir. Türkiye, 2005 yılı itibariyle dünya fındık üretiminde yaklaşık % 67’lik pay ile birinci sıradadır (FAO, 2006). Üretimi çok eskilere dayanan fındık için dünyadaki en uygun ekolojik koşullar, Türkiye’nin Karadeniz Bölgesi’ne kıyı illerinde bulunmaktadır (Ayfer ve ark., 1986). Türkiye, fındığın en önemli yabancı türlerinin ve kültür çeşitlerinin anavatanı olması nedeniyle, çok zengin bir çeşitliliğe sahiptir (Demir, 1997). Yoğun olarak Karadeniz Bölgesinde üretilen fındık, bölge halkının başlıca geçim kaynaklarından biridir. Tarım ürünleri içinde geleneksel ihraç ürünlerinden biri olan fındık, Türkiye’ye önemli miktarda döviz girdisi sağlamaktadır. Türkiye’nin 2005 yılı itibariyle toplam ihracat gelirinin, yaklaşık % 1.65’i fındık ihracatından elde edilmiştir (Anonim, 2006a). Başlangıçta sadece Doğu Karadeniz Bölgesinde üretilen fındık, zamanla Batı Karadeniz Bölgesine doğru yayılmıştır. Fındık yetiştirilen alanların genişlemesinde, devletin fındığa alım garantisi vermesi ve bazı yıllar uygulanan yüksek destekleme fiyatlarının etkisinin büyük olduğu söylenebilir. Bu durum, fındık üretiminde arz fazlalığı sorununu ortaya çıkarmış ve sürekli artan fındık arzı, özellikle 1980 yılında sonra önemli miktarda fındık stoklarının oluşmasına sebep olmuştur. Devlet, fındık üretiminin uygun alanlarda yapılmasını sağlamak amacıyla, 1983 yılında 2844 Sayılı “*Fındık Üretiminin Planlanması ve Dikim Alanlarının Belirlenmesi Hakkındaki Kanun*”u çıkartmıştır. Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren izin alınmadan yeni fındık bahçelerinin kurulması ve belirlenen alanlar dışında mevcut fındık bahçelerinin yenilenmesi yasaklanmıştır. Ayrıca, Kanun ile belirlenen alanlar dışında fındık üretiminden

vazgeçerek yerine başka ürünlerin yetiştirilmesini teşvik etmek için, 2844 Sayılı Kanununun 6. Maddesi ile 4733 Sayılı Yasanın 7. Maddesi hükmüne göre çıkarılan 5495 Sayılı “*Fındık Üretiminin Planlanması ve Dikim Alanlarının Belirlenmesi ile Fındık Yerine Alternatif Ürün Yetiştirmeyi Tercih Eden Üreticilerin Desteklenmesine ve Bu Üreticilere Teknik Yardım Sağlanmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik*” yürürlüğe konulmuştur (Resmi Gazete, 2003). Yönetmelik uyarınca; rakımı 750 metrenin üzerindeki arazi hariç olmak üzere, Alternatif Ürün Programının uygulanacağı illerdeki 1. ve 2. sınıf tarım arazisi ile % 6’dan daha az eğimli 3. sınıf tarım arazisinde bulunan fındık bahçelerini söken ve alternatif ürünlere yönelen üreticilere tazminat ödenmesi hükme bağlanmıştır. Türkiye’de fındık üretimi, Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) kayıtlarına göre 32 ilde yapılmasına karşın, üretimin tamamına yakın kısmı 6 ilde toplanmıştır. Bu iller; eski üretim bölgesi olarak adlandırılan Ordu, Giresun ve Trabzon ile yeni üretim bölgesi olarak adlandırılan Sakarya, Düzce ve Samsun’dur. Türkiye fındık üretiminin, 2003 yılı itibariyle %93’ü bu 6 ildedir. (DİE, 2005). Türkiye fındık dikim alanları Çizelge 1.1 de verilmiştir.

Çizelge 1.1 Türkiye fındık dikim alanları

İL	ÜRETİM ALANI (ha)
ORDU	226.929
GİRESUN	117.800
SAMSUN	97.347
TRABZON	59.036
ARTVİN	12.124
GÜMÜŞHANE	805
RİZE	3.556
SAKARYA	71.771
DÜZCE	58.878
SİNOP	1.855
BARTIN	2.395
ZONGULDAK	22.039
KOCAELİ	8.479
KASTAMONU	6.651
GENEL TOPLAM	689.665

Tarım Bakanlığı, 2008

Bu çalışma ile 2008 yılı Türkiye fındık maliyeti karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında, incelenen işletmelerdeki fındık üretim maliyeti ve I. ve II. Standart bölge arasındaki maliyet farklılıkları ele alınmıştır. Çalışma, altı bölümden

meydana gelmektedir. Çalışmanın giriş bölümünü takip eden ikinci bölümünde, Türkiye'nin fındık üretimi ve ticareti hakkında bilgiler verilmiş. Üçüncü bölümde, çalışmada kullanılan materyal ve metotlar açıklanmıştır. Dördüncü bölümde, 14 ildeki fındık üretim maliyetleri tek tek incelenmiştir, beşinci bölümde literatür bilgileriyle çalışmada elde edilen bilgiler karşılaştırılmıştır. Çalışma, sonuç bölümü ile tamamlanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Türkiye Fındık Üretim Bölgeleri

Türkiye’de fındık yetiştiriciliği yapılan bölgeler 3 kısımda incelenmektedir (Okay ve ark.,1986).

Türkiye’de fındık yetiştiriciliği “Eski Bölge” olarak bilinen Doğu Karadeniz bölgesinde başlamış ve buradan zamanla Samsun, Bolu, Düzce ve Sakarya gibi yörelere taşınmış, bugün ekolojisinin dışında bir bölge oluşmuş ve bu bölgeye de “Yeni Bölge” ismi verilmiştir (Karadeniz, 2004). Yine bu bölgede dünyanın en kaliteli fındıkları ortaya çıkartılmıştır. Bunun en önemli sebebini, bölgede hüküm süren iklim oluşturmaktadır. Bu iklime aynı zamanda fındık iklimi de denilmektedir (Karadeniz ve İslam, 1999).

Eski bölgeye I.Standart Bölge, Yeni bölgeye II. Standart Bölge, diğer fındık yetiştirilen yerlere de Çerezlik Bölge ismi verilmektedir.

I. Standart Bölge: Giresun, Ordu, Trabzon, Rize, Artvin ve Gümüşhane illerini kapsamakta olup, fındık üretimi yönünden en önemli bölge olarak kabul görmektedir. Yaklaşık 689.665 hektar olan toplam fındık alanımızın % 60,93’ü bu bölgede yer almaktadır.

II. Standart Bölge: Samsun, Düzce, Sakarya, Zonguldak, Kocaeli, Sinop, Kastamonu, Bartın ve Bolu illerini kapsamaktadır.

Çerezlik Bölge: Bursa, İstanbul, Denizli, Kütahya, Isparta, Konya, Bilecik, Elazığ, Çanakkale, İçel, Kayseri, Kahramanmaraş, Tokat, Bingöl, Bitlis, Antalya, Van, Diyarbakır, Burdur vb. illeri kapsamaktadır. Bu bölgenin üretimi henüz ticari olmayıp çerezlik olarak yapılmaktadır (Karadeniz, 2004).

Dünyada fındığın istediği en uygun ekolojiye sahip olan Karadeniz Bölgesinde, dünyanın en kaliteli fındık çeşitleri yetiştirilmektedir. Bölgede yer alan Ordu, Giresun, Trabzon, Bolu, Sakarya ve Samsun illerinde Türkiye fındık üretiminin % 92’si gerçekleştirilmektedir (Demir ve Beyhan, 1998).

2.2. Dünya Fındık Üretimi

Türkiye’de fındık, gerek ihracatından sağlanan döviz gelirleri gerekse üretimi, işlenmesi ve pazarlamasıyla uğraşan nüfus açısından daima önemli bir ürün olarak yerini korumuştur. Türkiye, bugün dünyanın en büyük fındık üreticisi konumundadır. Türkiye dışında başlıca fındık üreticisi ülkeler İtalya, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve İspanya’dır. Bu ülkelerin dışındaki diğer üretici ülkelerin üretimleri ise, dünya fındık piyasasını etkileyebilecek düzeyde değildir. Fındık üretim alanları göz önünde bulundurulduğunda, fındık üreticisi başlıca dört ülke içinde, 2005 yılı itibariyle Türkiye % 70’lik pay ile birinci, İtalya % 13’lük pay ile ikinci, İspanya % 4’lük pay ile üçüncü ve ABD % 2’lik pay ile dördüncü sırada yer almaktadır. Bu dört ülke dışındaki diğer üretici ülkelerin, üretim alanlarının payı % 10’dur (FAO, 2006). Dünya fındık üretimi 2005 yılı itibariyle yaklaşık 747 bin ton olup, bunun % 91’i başlıca fındık üreticisi dört ülke tarafından karşılanmaktadır. Dünya fındık üretiminden 2005 yılında, yaklaşık % 67 ile en yüksek payı Türkiye almıştır. Üretimde ikinci sıradaki İtalya’nın payı % 17’dir. İtalya’yı yaklaşık % 3’er payla ABD ve İspanya izlemektedir (Çizelge 2.1). Fındık üreticisi ülkelerden ABD, son yıllarda büyük ölçüde verimdeki iyileştirmelerle fındık üretimini artırarak, üretim miktarını İspanya’nın üzerine çıkarmıştır. Avrupa Birliği’nin (AB); üye ülkelerdeki fındık üreticilerine üretici örgütleri aracılığıyla projeye dayalı yapısal destekler ve pazarlama yardımları sağlaması sonucu, gelecekte üye ülkelerde fındık üretimi de artabilecektir. Türkiye’de önümüzdeki yıllarda yeni fındık dikimine izin vermese bile, verimdeki iyileştirmelerle fındık üretim miktarının artacağı ifade edilebilir (Kılıç ve ark., 2005). Fındık üreticisi ülkeler içinde en yüksek fındık verimine sahip olan ülke ABD’dir. ABD’nin 2000–2005 döneminde yıllık ortalama verimi 289 kg/da’dır. Fındık veriminde ABD’yi sırasıyla 120 kg/da ile İtalya, 96 kg/da ile İspanya ve 87 kg/da ile Türkiye takip etmektedir (Anonim, 2006a).

Çizelge 2.1. Fındık üreticisi başlıca ülkelerin fındık üretim miktarları (Bin ton)
(Anonim, 2009a)

YILLAR	TÜRKİYE	İTALYA	İSPANYA	ABD	DİĞER	TOPLAM	%
2000	475.000	90.000	15.000	18.000	67.560	665.560	71.3
2001	570.000	120.000	15.000	22.000	53.835	780.835	72.9
2002	620.000	100.000	20.000	15.000	30.000	785.000	78.9
2003	450.000	80.000	20.000	45.000	25.000	620.000	72.5
2004	400.000	120.000	30.000	25.000	15.000	590.000	67.8
2005	550.000	-	-	-	-	-	
2006	650.000	130.000	30.000	45.000	30.000	885.000	73.4
2007	498.412	100.000	25.000	30.000	30.000	683.412	73.0
2008	803.907	150.000	30.000	40.000	100.000	1.123.907	71.5

OTB, 2009

Dünyada fındık, sert kabuklu meyveler içinde % 35 gibi yüksek bir tüketim payına sahiptir. Fındık, başta çikolata olmak üzere gıda sanayisinde yaygın olarak kullanılan bir hammaddedir. Dünya fındık üretiminin % 80'i çikolata, % 15'i pasta, bisküvi, şekerleme sanayisinde kullanılmakta, % 5'i ise çerez olarak pazarlanmaktadır. Türkiye'de kişi başına fındık tüketimi, diğer Avrupa ülkeleri ile kıyaslandığında oldukça düşük düzeydedir. İç cinsinden fındık tüketimi İsviçre ve Almanya'da 1.7 kg/yıl, Avusturya'da ise 1.3 kg/yıl olup, bu miktar Türkiye'de 0.5 kg/yıl'dır (Anonim, 2006b). Türkiye'de fındık tüketiminin düşük olmasının başlıca nedenleri arasında, fındık fiyatının kişi başına düşen gelire oranla yüksek olması ve fındığın zorunlu bir gıda maddesi olmaması sayılabilir. Türkiye'de fındık üretim alanlarının % 97'si Karadeniz kıyı şeridinde yayılmış durumdadır. Türkiye'de 33 ilde ve yaklaşık 400 bin tarım işletmesinde fındık tarımı yapılmaktadır. Ancak fındık üretimine resmi olarak izin verilen il sayısı 14 tür.

2.3. Türkiye Fındık Ticareti

Dünyada fındık ihracatı başlıca üretici ülkelerden Türkiye, İtalya, ABD ve İspanya tarafından yapılmaktadır. Türkiye’de fındık, dış piyasa açısından daima önemli bir ürün olmuştur. Türkiye fındık ihracatını başlangıçta kabuklu olarak yaparken, zamanla dış piyasalardaki talep değişimlerine bağlı olarak işleme sanayisinin de gelişmesiyle, bugün ihracatının tamamına yakın kısmını iç fındık olarak yapmaktadır. Özellikle 1992 yılından sonra, işlenmiş fındık ihracatından kesilen fonun düşürülmesi, tamamen iç fındık ihracatını desteklemek amacıyla yapılmıştır (Kılıç, 1997). Dünya fındık ihracatında etkili dört ülkenin iç cinsinden fındık ihracatındaki gelişmeler Çizelge 2.2’de verilmiştir. Türkiye, 2004 yılında toplam ihracatın yaklaşık %71’ini gerçekleştirmiştir. Türkiye’yi sırasıyla % 11’lik pay ile İtalya, % 6’lık pay ile ABD ve %2’lik pay ile İspanya izlemiştir. Türkiye, fındık ihracatının önemli bir kısmını Avrupa Birliği ülkelerine, bu ülke grubu içinde de Almanya’ya yapmaktadır. Türkiye’nin fındık ihracatının önemli bir kısmını sadece belli bir ülke grubuna yapması, ihracat konusunda bir ülke grubuna (özellikle de ihracatın büyük bir kısmının yapıldığı Almanya’ya) bağımlılığını ifade etmektedir. (Kılıç ve ark., 2005).

Çizelge 2.2. Fındık üreticisi başlıca ülkelerin fındık ihracat miktarları (Ton)

(FAO, 2006)

YILLAR	TÜRKİYE	İTALYA	ABD	İSPANYA	DiĞER	DÜNYA
1964	49.128	11.402	148	6.395	860	67.933
1974	113.876	30.811	479	5.303	1.881	152.350
1984	135.458	28.567	1.626	5.837	14.683	186.171
1994	134.047	16.089	8.690	2.953	17.097	178.876
2000	112.441	16.117	8.424	5.361	31.126	173.469
2001	175.066	12.267	9.916	3.795	24.967	226.011
2002	160.366	24.348	9.219	4.160	30.203	228.296
2003	138.220	27.728	11.555	5.022	34.352	216.877
2004	134.715	20.320	11.501	3.353	20.229	190.118
2004(%)	70.9	10.7	6	1.8	10.6	100

FAO, 2006

Türkiye’de fındık ihracatı, özel sektör ve Fiskobirlik tarafından yapılmaktadır. İşleme sanayisini geliştiren ve daha dinamik bir pazarlama anlayışı ile çalışan özel sektör, son yıllarda fındık ihracatını önemli oranda artırmıştır. Fındık ihracatında 1977 yılından itibaren uygulanan destekleme ve istikrar fonu (DFİF) oranlarındaki indirimin ve ihracat amacıyla verilen kredilerin de, özel sektör ihracatının artmasında etkili olduğu söylenebilir. Fiskobirlik ise, özellikle 1980 yılından sonra biriken stokları nedeniyle, daha çok iç piyasaya yönelmiştir (Kılıç, 1997).

Türkiye’nin 2006–2007 sezonunda fındık ihraç ettiği ilk beş ülke sırasıyla Almanya, İtalya, Fransa, Belçika ve Hollanda’dır. Türkiye’nin belirtilen dönemde fındık ihraç ettiği ülkeler ayrıntılı olarak Çizelge 2.3’de verilmiştir.

Çizelge 2.3. Türkiye’nin ülkeler itibariyle fındık ihracatı (2006–2007 sezonu)
(Anonim, 2009b)

YILLAR İTİBARIYLA TÜRKİYE 'NİN FINDIK İHRAÇ ETTİĞİ ÜLKELER (MİKTAR VE TUTAR BAZINDA)				
ÜLKELER	2006		2007	
	MİKTAR(Kg)	TUTAR(\$)	MİKTAR(Kg)	TUTAR(\$)
ALMANYA	60.065.300	351.742.085	58.602.648	374.464.922
İTALYA	71.175.967	413.007.337	54.107.982	363.429.780
FRANSA	20.207.136	123.632.343	24.547.269	157.628.961
BELÇİKA	12.543.210	71.319.949	9.788.235	58.811.109
İSVİÇRE	10.338.497	64.471.184	9.257.752	58.094.972
HOLLANDA	8.864.625	50.938.811	8.185.063	52.573.066
RUSYA FED.	5.731.870	34.668.067	8.167.679	51.550.136
POLONYA	4.743.959	29.743.981	8.109.285	53.643.355
İNGİLTERE	5.602.961	39.104.667	5.370.193	37.388.613
ABD	5.172.241	29.668.228	4.358.332	29.677.486
DİĞER ÜLKELER	42.740.632	258.720.665	42.643.907	282.215.925
TOPLAM	247.186.398	1.467.017.317	233.138.345	1.519.478.325

KİB, 2009

Dünya fındık üretim ve ihracatında ilk sırayı alan Türkiye’nin fındık ithalatı, ilk kez 1991 yılında 40 ton kabuklu fındık ithalatı ile başlamıştır. İtalya, İspanya ve ABD’nin gerçekleştirdikleri fındık ithalatı ile kıyaslandığında, Türkiye’nin fındık

ithalatı oldukça azdır. Yüksek fiyatlardan alım yapan Fiskobirlik, piyasada denge sağlayabilmek amacıyla çoğu kez elindeki stokları yağlığa ayırmaktadır. Bu durum, ihracat taahhütlerini zamanında yerine getirmek zorunda kalan Türk ihracatçılarının, fiyatların daha düşük olduğu Azerbaycan ve Gürcistan gibi ülkelerden, az miktarlarda da olsa fındık ithal etmek zorunda kalmasına neden olmaktadır (Anonim, 2002). Dünyada en büyük fındık ithalatçısı konumunda olan ülke Almanya'dır. Önemli bir ithalatçı ülke olan Almanya, ithal ettiği fındığı çoğunlukla işleyerek tekrar diğer ülkelere pazarlamaktadır (Kılıç ve ark., 2005). Almanya, 2004 yılında 49.666 ton iç cinsinden fındık ithal etmiş olup, bu ülkeyi sırasıyla 25.444 ton ile İtalya, 14.459 ton ile Belçika ve 11.332 ton ile İsviçre takip etmiştir. Belirtilen yılda, başlıca fındık üreticisi ülkelerden İspanya'nın ithalatı 6.215 ton, ABD'nin ithalatı 4.747 ton, Türkiye'nin ithalatı ise 810 tondur (FAO, 2006).

Türkiye, fındık ithalatına gümrük vergisi uygulamak suretiyle iç piyasayı korumaya çalışmaktadır. Kabuklu ve her türlü fındık ithalatına % 46, fındık ezmesi ve fındık ununa % 27, fındık yağına % 22.8, fındık püresine % 64, net içeriği 1 kilogramı geçmeyen ve geçen ambalajlardaki fındıklara % 65 oranında gümrük vergisi uygulanmaktadır (Anonim, 2002).

2.4. Türkiye Fındık Politikası

Türkiye'de fındığın asıl yetiştiği bölge olan Doğu Karadeniz'de arazinin yapısı, fındık yetiştiriciliğini gerekli ve zorunlu kılmaktadır. Fındık dışında yetiştirilecek başka bir bitki, dik yamaçlı olan bu bölgede fazla kalınlığı olmayan toprak örtüsünü erozyona karşı koruyamamaktadır. Türkiye'de fındık, sosyo-ekonomik önemi nedeniyle 1964 yılından itibaren destekleme kapsamına alınmıştır. Fiskobirlik, 1964–1994 yılları arasında fındık alımlarını tamamen devlet namına gerçekleştirmekle görevlendirilmiştir. 1994 yılından itibaren Fiskobirlik, devlet namına fındık alımı yapmıyor gibi görünmekle beraber devletin belirlediği fiyattan fındık alımı yapmaya devam etmiş, finansmanı hükümetlerce sağlanmıştır. Ancak, 16.06.2000 tarih, 24081 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkındaki Kanun uyarınca Fiskobirlik özelleştirilmiş, bu tarihten sonra tamamen kendi nam ve hesabına alım yapmaya başlamıştır (Anonim, 2006h). Fiskobirlik, özelleşmeden sonra her ne kadar kendi nam ve hesabına fındık alımı yapsa da, devletin açıkladığı fiyattan

alım yapmaya devam ettiği için, bu durumun da aslında müdahaleden bir farkı yoktur. Fiskobirlik alımları ile üreticilere belli bir fiyat ve pazar garantisi verilmektedir. Fındığın iç piyasa fiyatı, büyük ölçüde Fiskobirlik'in alım fiyatı ile belirlenmektedir. Özel sektör fiyatları, bazı yıllar Fiskobirlik alım fiyatının üzerinde, ancak genelde altında gerçekleşmektedir. Özellikle üretimin az olduğu yıllarda, özel sektör fiyatları daha yüksek olmaktadır. Bazı yıllar ise, Fiskobirlik'in peşin ödeme yapmaması, ürün bedellerini geç ödemesi ya da ürün alımı için piyasaya geç girmesi gibi nedenlerle, özel sektör fiyatları daha düşük olmuştur (Kılıç ve ark., 2005). Devlet tarafından fındığa alım garantisi verilmesi ve bazı yıllar uygulanan yüksek destekleme alım fiyatlarından dolayı, başlangıçta Doğu Karadeniz illerinde üretimi yapılan fındık, zamanla Batı Karadeniz'e doğru genişlemiştir. 1965 yılında 233.750 hektar olan fındık üretim alanı, 2005 yılında 584.000 hektara yükselmiştir (Anonim, 2006). Bu gün ise yaklaşık 689.665 hektara ulaşmıştır (Tarım Bakanlığı, 2008).

Türkiye, fındık üretimini artırırken dünyada yeni fındık üreticisi ülkeler ortaya çıkmış, İtalya ve İspanya, Türkiye için önemli bir pazar olan Avrupa Birliği içinde, rakip ülkeler durumuna gelmiştir. Bunun sonucu olarak Türkiye, özellikle 1980 yılından sonra fındık ihracatında zorlanmış ve bazı yıllar önemli miktarda fındık stokları oluşmaya başlamıştır. Bu durum, Türkiye'de fındık alanlarının kontrol altına alınmasını ve üretim artışına belli bir plan dâhilinde izin verilmesini gerektirmiştir (Önal ve Kılıç, 1995). Bütün bu gelişmeler neticesinde devlet, Türkiye'de fındık üretiminin en uygun alanlarda yapılması ve üretimin talepteki gelişmelere göre yönlendirilmesini sağlamak amacıyla, 1983 yılında 2844 Sayılı "*Fındık Üretiminin Planlanması ve Dikim Alanlarının Belirlenmesi Hakkındaki Kanun*"u çıkartmıştır. Kanunun amacı, fındık üretiminin en uygun alanlarda yapılmasını ve üretimin talepteki gelişmelere göre yönlendirilmesini düzenlemektir. Kanunda, fındık üretimi yapılacak alanların Bakanlar Kurulu'nca belirlenecek alanlarla sınırlandırılacağı, Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra izin alınmadan yeni fındık bahçelerinin kurulamayacağı ve belirlenen alanlar dışında mevcut fındık bahçelerinin yenilenemeyeceği hükme bağlanmıştır (Resmi Gazete, 1983). Kanuna dayalı olarak, 1989 yılında "*Fındık Üretiminin Planlanması ve Dikim Alanlarının Belirlenmesine Dair Esas ve Usuller Hakkındaki Yönetmelik*" yayımlanmıştır. Yönetmelikte, fındık üretimine izin verilecek alanların tespiti, bazı istisnalarla birlikte esas olarak rakım, meyil ve arazi kullanma kabiliyeti sınıfı gibi üç kritere göre yapılacağı belirtilmiştir (Resmi Gazete, 1989). Türkiye'de 2000 yılından

itibaren mevcut tarım politikalarında kapsamlı değişiklikler öngören Tarım Reformu Uygulama Projesi (TRUP) başlatılmıştır. TRUP; Doğrudan Gelir Desteği Projesi, Alternatif Ürün Projesi, Tarım Satış Kooperatiflerinin Yeniden Yapılandırılması Projesi ve Destek ve Tanıtım Hizmetleri Projesi olmak üzere dört alt projeden oluşmaktadır (ARİP, 2006). İlk üç alt proje ile, Türkiye’de geçmişte uygulanan fındık politikası ve destekleme kurumlarında önemli değişiklikler oluşturulmuştur. TRUP ile fındıkta 1964’den beri uygulanan fiyat destekleme politikasına son verilerek, her türlü bitkisel ürünü yetiştiren üreticilere arazi birimi başına doğrudan gelir yardımı uygulamasına geçilmiştir. Fiskobirlik 1994–1999 dönemi ortalamasına göre, bağlı kooperatiflerin üyelerine fındık üretim maliyetinin % 68 üzerinde fiyat garanti etmişken, 2001–2003 dönemi ortalamasına göre politikadaki değişikliğe bağlı olarak üreticilere maliyetlerin ancak % 1.3 üstünde bir fiyat garantisi vermiş, fındık alım oranı ise % 10’lara kadar düşmüştür. Sağlanan DGD’nin çiftçilerin kayıplarını telafi etmekten uzak kaldığı söylenebilir (Bozoğlu, 2004). Ovadaki fındık bahçelerinin sökümünü teşvik etmek amacıyla, 2844 Sayılı Kanunun 6. Maddesi ile 4733 Sayılı Yasanın 7. Maddesi hükmüne göre çıkarılan 5495 Sayılı “Fındık Üretimini Planlanması ve Dikim Alanlarının Belirlenmesi ile Fındık Yerine Alternatif Ürün Yetiştirmeyi Tercih Eden Üreticilerin Desteklenmesine ve Bu Üreticilere Teknik Yardım Sağlanmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” Bakanlar Kurulu’nun 14.04.2003 tarihindeki kararıyla yürürlüğe konulmuştur (Resmi Gazete, 2003). Bu kapsamda, fındık bahçelerini sökerek alternatif ürünler yetiştirmeye başlayan çiftçilere, 2003 yılından itibaren dekar başına 200 Dolar tazminat ödemesinin yapılması öngörülmüştür. Söz konusu proje kapsamında, 2003 yılında 342 ve 2004 yılında 55 üretici olmak üzere toplam 397 üreticinin başvurusu kabul edilerek, yaklaşık 500 hektarlık fındık bahçesinin sökümü gerçekleştirilmiştir. Bu durumda söküm yapılan alan, söküm için hedeflenen 16 bin hektar alanın sadece % 3.1’i kadardır (Tarım Bakanlığı, 2006).

Bozoğlu ve arkadaşları, Türkiye’de fındık ve antepfıstığı fiyatlarının serbest piyasa koşullarında oluşmadığını, destekleme alımları ile fiyatlara müdahale edildiğini belirtmişlerdir. Her iki ürünün ihracat fiyatlarında, üretim ve stok miktarlarına bağlı olarak yıllara göre dalgalanmalar görüldüğü ifade edilmiştir. Sert kabuklu meyvelerin yurt içi fiyatlarında yıllara göre cari artış olmasına rağmen, reel olarak azalışlar gerçekleştiği tespit edilmiştir. Türkiye’nin dünya sert kabuklu meyveler piyasasındaki

etkinliğini artırabilmek için, mevcut politikalarda gerekli değişikliklerin yapılmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir (Bozoğlu ve ark., 1996).

Yapılan bir araştırmada Türkiye ve diğer üretici ülkelerin fındık üretim ve ticaret politikalarını, uygulanan politikaların Türkiye’deki fındık piyasasına olan etkilerini ve piyasalardaki gelişmeler karşısında, Türkiye’nin fındık politikasında yapılması gereken değişiklikler belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada, üreticilerin “*Fındık Üreticileri Birliği*” çatısı altında örgütlenmelerini sağlayacak götürü yardımların verilmesi, kredi, gübre ve ilaç sübvansiyonlarının birlikler aracılığıyla üreticilere sağlanması, Fiskobirliğin yönetim ve sorumluluğunun siyasi etkilerden kurtarılarak ortaklarına verilmesi, birliğin serbest piyasa kurallarına göre çalıştırılması, fındık ticaretinin uluslararası piyasalarda kabul görebilecek kurallara bağlanması ve piyasaya arz edilen fındık miktarının kontrol edilmesi başta olmak üzere çeşitli politikalar, fındık piyasalarının geliştirilmesini sağlayabilecek politikalar olarak belirlenmiştir (Bozoğlu, 1999).

Ordu İlinin Merkez ve Fatsa İlçelerinde yapılan bir araştırmada, mevcut fındık işletmelerinin ekonomik analizi yapılmış ve yeter gelirli işletme büyüklüğünü hesaplamıştır. Araştırmada çiftlik sermayesinin aktif sermaye içindeki payı %95 olup, söz konusu sermayenin yaklaşık %89’u toprak ve bitki sermayesinden oluşmaktadır. Öz sermayenin aktif sermayeye oranı %97 olarak tespit edilmiştir. Araştırmada, işletme arazisinin dekarına düşen saf hâsılının işletmeler büyüdükçe azaldığı tespit edilmiştir. Ayrıca 5.65 kişilik bir aile için yeter gelirli işletme büyüklüğü 20.70 dekar olarak hesaplanmıştır (Bülbül, 1979).

Ceyhan ve arkadaşları Dünya ve Türkiye fındık piyasasına ilişkin verileri kullanarak, Türkiye fındık arzı ve talebi ile ihracatının ekonometrik analizini yapmışlardır. Türkiye’nin fındık talebi ve ihracat miktarını etkileyen en önemli faktörün, fındık ihracatının büyük kısmını alan Almanya’nın gayri safi yurt içi hasılası olduğu belirlenmiştir. Fındık arzını en fazla etkileyen faktörün ise fındık dikim alanları olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada, fındık talebinin fiyat esnekliği -0.45, fındık arzının fiyat esnekliği ise 0.03 olarak hesaplanmıştır. Fındık üretimine paralel olarak fındık ihracatının artırılmamasının, Türkiye fındık ihracatında karşılaşılan en önemli sorun olduğu saptanmıştır. Diğer şartlar sabit iken, fındık üretimi %100 artırıldığında, Türkiye Fındık ihracatının %16,8 oranında arttığı belirlenmiştir (Ceyhan ve ark.,1996).

Yapılan bir çalışmada Çarşamba İlçesinde yer alan çok yönlü üretimde bulunan karışık tarım işletmeleri, ağırlıklı olarak sebze üretimine yer veren işletmeler ve fındık işletmeleri incelenmiş, bu işletmelerde üretim faktörlerinin tarımsal gelir üzerine etkileri ortaya konmuştur. Araştırmada, karışık tarım işletmelerinde tarımsal geliri etkileyen en önemli faktörün, işletme arazisi büyüklüğü olduğu belirtilmiştir. Fındık işletmelerinde iş gücündeki artışın tarımsal geliri olumsuz yönde etkilediği ifade edilmiştir. Karışık tarım işletmeleri ile sebze işletmelerinde ölçeğe göre artan, fındık işletmelerinde ise ölçeğe sabit getiri tespit edilmiştir (Cinemre ve Ceyhan, 1998).

Demirci ve arkadaşları Türkiye’de ekolojik tarımın tarihsel gelişimi ile bugünkü durumunu incelemişler, Karadeniz ve Ege Bölgeleri’nde seçilen bazı ürünlerde ekolojik ve geleneksel tarımın karşılaştırmalı olarak ekonomik analizini yapmışlardır. Yapılan araştırmada, ekolojik fındık tarımında verim, geleneksel fındık tarımındaki verimden %21.6 daha fazla bulunmuştur. Ekolojik fındık tarımında net kâr, geleneksel fındık tarımındaki net kârdan %121.6 daha yüksek, ekolojik fındık tarımında çiftçinin eline geçen fındık fiyatı ise geleneksel fındık tarımına oranla %15 daha fazla bulunmuştur. Ayrıca araştırmada, ekolojik fındık tarımında dekar başına iş gücü talebinin, geleneksel fındık tarımına oranla %35.3 daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Demirci ve ark., 2002).

Demiryürek, Organik ve geleneksel üretim yapan fındık işletmelerindeki bilgi sistemlerini karşılaştırmıştır. Araştırma sonucunda organik fındık üreticilerinin geleneksel fındık üreticilerine kıyasla, daha iyi eğitilmiş oldukları ve daha yüksek gelir elde ettikleri belirlenmiştir. Organik fındık işletmelerine ait arazi büyüklüklerinin, geleneksel fındık işletmelerine oranla daha büyük olduğu saptanmıştır. Organik ve geleneksel fındık üretim sisteminin, belirli girdi kullanımları dışında birbirinden çok fazla farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bilgi sistemlerinin ise her iki işletme tipinde de birbirinden tamamen farklı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, organik üreticilerin bilgi kaynağından daha sıklıkla faydalandığı tespit edilmiştir (Demiryürek, 2000).

Genç, Türkiye ve Avrupa Topluluğu üyesi ülkelerin fındık politikalarını incelemiş, fındığın Dünya ve Türkiye’deki üretim, tüketim, ihracat, ithalat durumlarını ele almıştır. Araştırmada, fındık üretiminde Türkiye açısından önemli olan faktörün alan genişlemesine gitmeden, mevcut alanların ıslahı ve diğer üretici ülkelerin verim seviyesine ulaşmak olduğu belirtilmiş, bu nedenle İtalya, İspanya ve Amerika Birleşik Devletleri gibi diğer üretici ülkelerin verim artırıcı önlemlerinin izlenmesinin yararlı olacağı ifade edilmiştir (Genç, 1992).

Yapılan bir çalışmada Türkiye'nin 1975–2003 döneminde fındık üretim alanları, üretim miktarları, verim, reel fiyatlar ve brüt üretim değerindeki gelişmeler incelenmiştir. Çalışmada ele alınan döneme ait dalgalanmalar belirlenmiş ve projeksiyonlar yapılmıştır. Üretim miktarı, verim, fiyat ve brüt üretim değeri için belirsizlik analizlerine yer vermiştir. Analiz sonucunda en düşük belirsizliğin %20 ile reel fiyatlarda, en yüksek belirsizliğin ise %33 ile brüt üretim değerinde olduğunu ortaya koymuşlardır (Gürler ve ark., 2004).

İlkyaz yaptığı bir araştırmada Doğu Karadeniz tarımının ana ürünleri olan çay ve fındığın üretim girdi ve maliyetlerini hesaplamış, ürünlerde fiziki girdi kullanım durumunu ortaya koymuştur. Araştırma Ordu, Giresun, Trabzon, Rize, Artvin illerinde yürütülmüştür. Araştırma sonucunda bir dekar çay tarımı için 47.87 saat, bir dekar fındık tarımı için 42.48 saat insan iş gücüne gereksinim olduğu tespit edilmiştir. Bir dekar fındık tarımı için gereken insan iş gücünün %72'sinin hasat, kalanının ise bakım işleri için harcandığı belirlenmiştir. Dekara makine çeki gücünün fındıkta 0.13 saat olduğu, çayda ise makine çeki gücüne gereksinim duyulmadığı belirtilmiştir (İlkyaz, 1986).

Fındık üretiminin yoğun olduğu Ordu, Giresun, Trabzon, Samsun, Bolu ve Sakarya illerinde yapılan bir araştırmada fındık bahçelerinde uygulanan üretim tekniği ortaya konmuş ve mevcut uygulama olması gereken uygulama ile karşılaştırılmıştır. Ayrıca araştırma ile fındık üretiminde kullanılan girdilerin fiziksel miktarları belirlenmiş ve fındığın pazarlama sistemi incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre işletmelerde dekara ortalama fındık verimi 116 kg olarak tespit edilmiştir. Araştırmada dekara ortalama 9.42 EİG kullanıldığı ve bunun, olması gerekenin % 62.8'i nispetinde olduğu ifade edilmiştir. Fındık bahçelerinde yoğun olarak üretilen fındık çeşit sayısının 10 adet olduğu, ayrıca bahçelerde belleme, setleme ve budama işlemlerinin hiç yapılmadığı tespit edilmiştir (Kaya, 1986).

Kılıç, Samsun İli Çarşamba ve Terme İlçelerinin ova köylerinde fındık üretimine yer veren tarım işletmelerinin arazi kullanım durumu, nüfus, işgücü, eğitim ve sermaye yapıları ile yıllık faaliyet sonuçlarını analiz etmiştir. Araştırmanın planlama bölümünde; fındığın üretim deseni içinde yer aldığı durumdaki planlama ile, mevcut organizasyona oranla brüt kârda, işletmeler ortalamasında %25'lik bir artış sağlandığını ortaya koymuştur. Ayrıca, fındığın kaldırıldığı durumdaki planlama ile aynı artış oranını %12 olarak hesaplamıştır (Kılıç, 1997).

Kılıç, Türkiye’de fındık alanlarının daraltılması ve alternatif ürün programı ile ilgili bilgiler vermiş, Samsun İli Çarşamba ve Terme İlçelerinin ova kesiminde arazi kullanımı ve fındığa alternatif ürün programı üzerinde durmuştur. Bunlara ek olarak, Çarşamba ve Terme ilçelerinin ova kesimindeki fındık işletmelerinde gelir kaybı ve fındığa alternatif ürün desteği konularında da bilgi vermiştir. Çalışmada, alınacak tedbirlerin kalıcı, alt yapısı güçlü ve uzun vadede daha ekonomik olabilecek sonuçlar içermesinin gerekli olduğu belirtilmiştir. Çarşamba ovasında fındık sökümü karşılığında ödenecek tazminatın, bu bölgede meyve, sebze ve hayvansal ürünler ile ilgili işleme tesislerinin kurulmasında kullanılabileceği belirtilmiştir (Kılıç, 2002).

Kılıç ve Özyazıcı yaptıkları bir araştırma sonucunda fındık alanlarının genişlemesine etki eden sosyoekonomik faktörleri belirlemeye çalışmışlardır. Araştırmada verilerin özelliğine göre khi-kare ve varyans analizi yöntemlerinden yararlanılmıştır. İşletmeler ortalamasına göre işletme başına düşen aile iş gücü varlığı 2.35 EİB olarak belirlenmiştir. Araştırma sonucunda fındık arazisi büyüklük grupları arasında; aile genişliği, yaşam düzeyi, sosyal katılım düzeyi, kitle iletişim araçlarından faydalanma düzeyi, arazi varlığı ve brüt kâr bakımından istatistiksel olarak farklılıklar saptanmıştır (Kılıç ve Özyazıcı, 2003).

Yapılan bir çalışmada Türkiye’de fındık yetiştiriciliğinin yapısal özellikleri ile fındık yetiştiriciliğinde girdi kullanımı ve üretim maliyeti unsurları incelenmiştir. Fındık yetiştiriciliğinde yaklaşık 6 aylık çalışma döneminde, dekara kullanılan iş gücü miktarının 58 saat olduğunu tespit etmişlerdir. İşgücünün %62’sinin hasat işleminde, %26’sının budama ve dip sürgünü temizliğinde, geriye kalan %12’sinin de bahçe altı temizliği, gübreleme, ilaçlama ve harmanlama işlerinde kullanıldığını belirtmişlerdir. Fındık yetiştiriciliğinde makine çeki gücü kullanımının sınırlı oranda olduğunu ve makinenin toprak işleme, taşıma ve harmanlama işlerinde kullanıldığını ifade etmişlerdir. Ovada genellikle azotlu gübre olarak 26 N kullanıldığını, üreticilerin % 30’unun ise azotlu gübreye ilaveten Diamonyum Fosfat (DAP) kullandığını belirtmişlerdir (Kılıç ve Demir, 2004).

Kılıç ve arkadaşları Samsun İli Çarşamba Ovasında fındık üretimine yer veren tarım işletmelerinin ekonomik analizi ile fındığa alternatif üretim planlarını ortaya koymuşlardır. Planlama ile işletmeler ortalamasına göre mevcut durumda, işletme arazisinin %55’ini kaplayan fındık arazisinin, optimum kaynak kullanımı durumunda %24’e gerileyeceği belirtilmiştir. Optimum planla fındık arazisindeki azalmayla

birlikte, şeker pancarı ve çeltik ekim alanlarının ve hayvancılığa bağlı olarak yem bitkileri ekim alanlarının arttığı ifade edilmiştir. Ayrıca araştırma sonuçları, işletmeler ortalamasına göre fındık fiyatı ile fındık dışındaki alternatif ürünlerin fiyatları arasındaki oranın; mısır için 3.87, çeltik için 1.77, şeker pancarı için 15.21, soya için 3.09 ve ayçiçeği için 1.55 olması halinde, fındığın taban araziden tamamen kaldırılabilceğini göstermiştir (Kılıç ve ark., 2005).

“*Tarımsal Ürünler İçin Maliyet Hesaplama Metodolojisi ve Veri Tabanı Rehberi*” isimli bir çalışmada; tarım ürünleri maliyetlerinin hesaplanması ile ilgili masraf unsurları, hesaplama yaklaşımları ve tarımsal ürün maliyetlerinin hesaplanmasına yönelik örneklere yer verilmiştir. Çalışmada, fındık ve diğer bazı bitkisel ve hayvansal ürünlere ait üretim maliyetlerinin hesaplanma şekli anlatılmıştır. Çalışmada tarımsal ürün maliyeti kavramı, kapsam ve amaçları açıklanmış, Türkiye’de tarım ürünleri maliyetlerinin hesaplanması ile ilgili çalışmalara da değinilmiştir (Kıral ve ark., 1999).

Önal ve Kılıç, Türkiye’nin dünya fındık üretimi ve dış ticaretindeki yeri ile Türkiye fındık politikasını incelemişlerdir. Fındığın yurt içindeki önemini yanında, Türkiye’nin Dünya fındık üretimi ve ihracatındaki yerini koruması amacıyla, üretimin belli bir plan dâhiline alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Çalışmada öncelikle yapılması gerekenin, taban arazide bulunan fındığın yerine geçebilecek ülke ekonomisi açısından daha önemli başka ürünlerin belirlenerek, çiftçi gelirlerini artıracak alternatif üretim planlarının geliştirilmesi olduğu ifade edilmiştir (Önal ve Kılıç, 1995).

Yalçın yaptığı bir çalışmada Dünya ve Türkiye’nin fındık üretimi, ticareti ve politikalarını ele almış, fındık ihracat sektörünün yapısını incelemiş ve fındık ihracat fiyatlarının analizini yapmıştır. Ayrıca fındığın işlem gördüğü fiyat için bir ekonometrik model geliştirmiştir. Model ile Türk fındığının ihracat miktarındaki % 10’luk bir artışın, fiyatı % 3.6 oranında düşüreceği ortaya konulmuştur. Türk fındık fiyatındaki artış oranının, ihracat miktarındaki artış oranından az olduğu belirtilmiş, ülkenin toplam gelirini daha fazla artırabilmek için ihracat miktarını artırıcı politikaların izlenmesi gerektiği ifade edilmiştir (Yalçın, 1994).

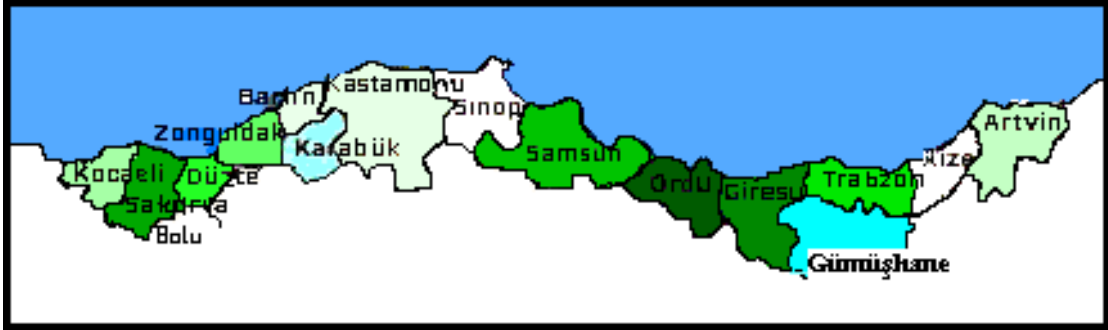
Yalçın ve arkadaşları yaptıkları bir çalışmada Türkiye fındık sektörünü temsil eden beş denklemlilik ekonometrik bir model kullanarak, fındıkta arz fazlalığı probleminin nedenlerini araştırmışlar ve sektör için alternatif bir politika önerisi sunmuşlardır. Model sonuçlarına göre, fındığın piyasa fiyatı önemli derecede destekleme fiyatı

tarafından, fındık dikim alanları ise piyasa fiyatı tarafından belirlenmektedir. Ayrıca, üretim maliyeti ve iklim şartlarının fındık üretimini, reklam, toptan fındık fiyatı ve gelir seviyesinin fındık talebini, dünya fındık fiyatının ve ihracat fonunun ise fındık ihracatını önemli derecede etkilediği belirtilmiştir. Modelden çıkarılan ana sonuç, uzun yıllar uygulanan yüksek destekleme fiyatının, fındık dikim alanlarının yayılmasına ve arz fazlalığına neden olmasıdır. Bu sonuçlara göre önerilen politika, üretim maliyetine ve piyasa fiyatına yakın bir hedef fiyatın, sadece üreticiye belli bir fiyatı garanti etmek amacıyla belirlenmesidir. Buna ilave olarak, doğrudan gelir desteğinin sadece kanunla sınırlanan alanlar içinde üretim yapan fındık üreticilerine verilmesi gerektiği ve taban arazideki fındık alanlarını başka ürünler yetiştirmek üzere söken üreticilere, alternatif ürün desteğinin devam etmesi gerektiği belirtilmiştir (Yavuz ve ark., 2005).

3. MATERYAL VE METOT

3.1. Materyal

Araştırmanın esas materyalini, Türkiye’de resmi olarak fındık üretimine izin verilen 14 ilde (Artvin, Rize, Trabzon, Gümüşhane, Giresun, Ordu, Samsun, Sinop, Kastamonu, Bartın, Zonguldak, Düzce, Sakarya ve Kocaeli) fındık üretimi yapan tarım işletmelerinden anket yoluyla elde edilen bilgiler oluşturmaktadır (Şekil 3.1). Ayrıca, araştırma konusu ile ilgili daha önce yapılmış araştırma sonuçları, çeşitli kurum ve kuruluşların kayıtları ile istatistik verilerden de yararlanılmıştır. Anketler işletme sahipleriyle görüşülmek suretiyle, 2008 yılı verileri esas alınarak yapılmıştır. 14 ilde fındık üreticileri ile yüz yüze 500 adet anket doldurulmuştur. Anket sayılarının belirlenmesinde, illerin fındık üretim alanı ve fındık üretim miktarı esas alınmıştır.

Şekil 3.1 Türkiye’de fındık üretimine izin verilen iller.

3.2. Metot

Araştırmanın örnekleme, anket çalışması ve işletmelerin analiz safhalarında kullanılan metotlar aşağıda açıklanmıştır.

3.2.1. Örnekleme Safhasında Kullanılan Metot

Türkiye’de resmi olarak fındık üretimi yapılan 14 il araştırma alanı olarak seçilmiştir (Şekil 3.1). Her il ayrı ayrı kendi üretim miktar ve alanlarına bağlı olarak analiz edilmiş olup ayrıca I. standart ve II. standart bölge olmak üzere ayrıca analize tabi tutulmuştur.

3.2.2. Anket Safhasında Uygulanan Metot

Ülkemizde fındık yetiştiriciliği yapan çiftçiler muhasebe kayıtları tutmadıklarından, araştırma için gerekli olan veriler anket soruları ile elde edilmiştir. Her tarım işletmesi için bir adet olarak hazırlanan anket formları 2009 yılının Şubat ve Haziran aylarında, işletme sahipleri ile yüz yüze görüşülmek suretiyle doldurulmuştur. Anket formlarında ilk olarak işletmenin arazi varlığı, çiftçinin yaşı, eğitim ve iş gücü durumu tespit edilmiştir. Sonraki bölümlerde; maliyet kalemleri, üretim miktarları ve pazarlama durumuna yönelik sorular yer almaktadır. Araştırmanın amacına uygun soruları kapsayacak şekilde hazırlanan anket formları Ek Çizelge 1’de verilmiştir.

3.2.3. İşletmelerin Analizi Safhasında Uygulanan Metot

Örnek seçilen işletmelere uygulanan anket formları üzerinde gerekli kontroller ve hesaplamalar yapıldıktan sonra, ayrıntılı dökümleri yapılmış ve elde edilen bilgiler kullanılmaya hazır özet tablolar haline getirilmiştir. İşletmelerden elde edilen veriler önce illere göre daha sonra bölgelere göre işletmelerin fındık üretim maliyetleri ayrıntılı olarak ortaya konulmuş ve bölgeler arası karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. İşletmelerin maliyet analizlerinin yapıldığı tablo Ek Çizelge 2’de verilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Artvin

Artvin ili Türkiye fındık dikim alanlarının % 1.75'ini oluşturmaktadır. Yaklaşık 12.124 ha fındık arazisine sahiptir. Artvin ilinde fındık ağırlıklı olarak Borçka ve Arhavi ilçelerinde yetiştirilmektedir. Artvin ilinde anket yapılan üreticilerin büyük bir bölümünün toprak tahlili yaptırmadığı görülmüştür. Özellikle Borçka ilçesinde fındık üreticileri gübre ve ilaçlama yapmamaktadırlar. Artvin ilinde anket sonuçlarına göre çiftçi başına düşen arazi miktarı 35 dekadır. Fındık bahçelerinin ortalama dikim yaşı ise 24 yıldır. İşletmelerdeki yetişkin sayısı 7'dir. Fındık tarımına katkı sağlayan yetişkin sayısı ise 3,5 dir.

Şekil 4.1. Borçka ilçesinin genel bir görünümü

Artvin ilinde budama, dip sürgünü kesimi ve taşıma işçiliğine ortalama 25,00 TL ödenmektedir. Çiftlik gübresine taşıma dâhil 3,00 TL, işçiliğine ise 4,67 TL ödenmektedir. Fosforlu gübre kullanımı yoktur. Azotlu gübreye 9,71 TL işçiliğine ise 4,00 TL ödenmektedir. Kullanılan ilaç için 1,67 TL, işçiliğine ise 2,67 TL ödenmektedir. Yetiştirme masrafları toplamı 51,12 TL'dir. Hasat masraflarının toplamı ise 127,12 TL'dir. Bir dekar arazi için ortalama 207,20 TL masraf yapılmasına karşın ortalama 35,67 kg ürün alınmıştır. Bir kg fındığın maliyeti 5,73 TL olarak gerçekleşmiştir.

Artvin iline ait 2008 maliyet çizelgeleri Çizelge 4.1. ve 4.2.'de verilmiştir.

Çizelge 4.1. Artvin ili yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri

Yetiştirme Masrafları	(TL)
Budama. Dip Sürgün Kes. Taş. İş.	25.00
Gübreleme ve Gübreleme Masrafı	0.00
Çiftlik Gübresi Taşıma Dahil	3.00
Çiftlik Gübresi İşçiliği	4.67
Fosforlu Gübre	0.00
Fosforlu Gübre İşçiliği	0.00
Azotlu Gübre	9.71
Azotlu Gübre İşçiliği	4.00
Belleme Çapalama İşçiliği	0.00
<i>Tarımsal Mücadele Giderleri</i>	
İlaç	1.67
İlaçlama İşçiliği	2.67
Diğer İşçilikler	0.00
Yetiştirme Masrafları Toplamı	51.12
Yetiştirme Masrafları Faizi (Altı aylık)	3.83
Yetiştirme Masrafları Genel Toplamı	54.96

Çizelge 4.2. Hasat ile ilgili ve diğer masraflar

Hasat İle İlgili Masraflar	(TL)
Hasat Öncesi Alt Temizliği	25.17
Fındık Toplama İşçiliği	77.75
Harmana Taşıma İşçiliği	3.50
Harmanlama Masrafları	0.00
Harmanlama İşçiliği	8.93
Diğer Harman Masrafları	6.67
Pazarlama Masrafları	1.78
<i>Diğer Masraflar</i>	
Diğer Masraflar	3.33
Hasat Masrafı Toplam	127.12
Hasat Masrafları Faizi (İki aylık)	3.18
Hasat Masrafları Genel Toplamı	130.30
Masraflar Toplamı (A+B)	185.25

Genel Yönetim Masrafları	5.56
Çıplak arazi değeri	25.00
Tesis masrafları amortismanı	9.72
Üretim masrafları genel toplamı	225.53
Yan gelirler	0.00
Odun Geliri	10.42
Ot geliri	0.00
Diğer yan gelirler	0.00
Destekleme gelirleri	7.92
Yan gelirler toplamı	18.33
Üretim masrafları genel toplamı	225.53
Üretim masrafları net toplamı	207.20
Dekara Alınan Fındık	35.67
1 kg Fındığın Maliyeti	5.73

4.2. Rize

Rize ili Türkiye fındık dikim alanının % 0,51'ini kapsamaktadır. Yaklaşık 3.556 ha fındık bahçesi bulunmaktadır. Rize ilinde fındık ağırlıklı olarak Fındıklı ve Ardeşen ilçelerinde yetiştirilmektedir. Rize ilinde fındık üreticilerinin çoğu toprak tahlili yaptırmamaktadırlar. Rize ilinde çiftlik gübresi, fosforlu gübre ve azotlu gübrenin kullanılmadığı tespit edilmiş, ayrıca ilaçlamanın da olmadığı görülmüştür. Rize ilinde yetiştirme masrafları toplamı 53,50 TL, hasat masrafları toplamı ise 246,50 TL olarak hesaplanmıştır. İlde bir dekar arazinin üretim masrafı 339,41 TL'dir. Bir dekar araziden ortalama 62,50 kg fındık alınmaktadır. 1 kg fındığın maliyeti ise ortalama 5,43 TL'dir.

Rize iline ait 2008 maliyet çizelgeleri Çizelge 4.3. ve 4.4.'de verilmiştir.

Çizelge 4.3. Rize iline ait fındık yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri.

Yetiştirme Masrafları	(TL)
Budama. Dip Sürgün Kes. Taş. İş.	50.00
Gübreleme ve Gübreleme Masrafı	0.00
Çiftlik Gübresi Taşıma Dahil	0.00
Çiftlik Gübresi İşçiliği	0.00
Fosforlu Gübre	0.00
Fosforlu Gübre İşçiliği	0.00
Azotlu Gübre	0.00
Azotlu Gübre İşçiliği	0.00
Belleme Çapalama İşçiliği	0.00
Tarımsal Mücadele Giderleri	
İlaç	0.00
İlaçlama İşçiliği	0.00
Diğer İşçilikler	0.00
Yetiştirme Masrafları Toplamı	53.50
Yetiştirme Masrafları Faizi	4.01
Yetiştirme Masrafları Genel Toplamı	57.51

Çizelge 4.4. Hasat ile ilgili ve diğer masraflar

Hasat İle İlgili Masraflar	(TL)
Hasat Öncesi Alt Temizliği	50.00
Fındık Toplama İşçiliği	175.00
Harmana Taşıma İşçiliği	2.25
Harmanlama Masrafları	0.00
Harmanlama İşçiliği	17.50
Diğer Harman Masrafları	0.00
Pazarlama Masrafları	2.00
Diğer Masraflar	
Hasat Masrafı Toplamı	246.75
Hasat Masrafları Faizi (İki aylık)	6.17
Hasat Masrafları Genel Toplamı	252.92
Masraflar Toplamı	310.43
Genel Yönetim Masrafları	9.31
Çıplak Arazi Değeri	30.00
Tesis Masrafları Amortismanı	11.67
Üretim Masrafları Genel Toplamı	361.41
Yan Gelirler	0.00
Odun Geliri	12.50
Ot Geliri	0.00
Diğer Yan Gelirler	0.00
Destekleme Gelirleri	9.50
Yan Gelirler Toplamı	22.00
Üretim Masrafları Genel Toplamı	361.41
Üretim Masrafları Net Toplamı	339.41
Dekara Alınan Fındık	62.50
1 kg Fındığın Maliyeti	5.43

4.3. Trabzon

Trabzon ili ülkemiz fındık alanının % 8.56'sını teşkil etmektedir. Trabzon'da fındık en çok Yomra, Arsin, Araklı, Merkez ve Akçaabat ilçelerinde yetiştirilmektedir. Trabzon ilindeki üreticilerin ortalama 21,3 dekar arazi büyüklüğü vardır. Fındık bahçeleri ortalama 48,6 yaşındadır. İşletmelerdeki yetişkin sayısı ortalama 5,04 tür, tarıma katkı sağlayan işgücü sayısı ise 4.04 tür. Üreticilerin % 55,27 si son 4 yıl içinde toprak tahlili yaptırmıştır. Trabzon ilindeki üreticilerin % 57 si emekli, % 13 ü ticaretle, % 4,9 diğer gelir getirici işlerle uğraşmaktadır. Fındıktan başka bir geliri olmayan üreticilerin oranı ise % 24,5'tir.

Trabzon ili fındık üretim alanlarına ait bilgiler çizelge 4.5. de verilmiştir.

Çizelge 4.5. Trabzon ili fındık alanları

TRABZON	
İZİN VERİLEN -VERİLMİYEN FINDIK ALANLARI	YÜZEY(HA)
Toplam Alan	59.036
İzin Verilen Fındık Alanı	51.229
750m Den Yüksek Alan	6.312
%6dan Düşük Eğimli Alan	1.516
İzin Verilmeyen Fındık Alanı(750 M Den Yüksek Veya %6dan Düşük)	7.807

Tarım Bakanlığı, 2008

Trabzon ilinin toplam yüzey alanı 59.036 hektardır. Trabzon ilinde eğimi % 6 dan düşük 1.516 hektar arazi bulunmaktadır.750 metre ve daha yüksek alanlar ise 6.312 hektardır.

Trabzon ili ilçeler bazında fındık üretim alanları 4.6. da verilmiştir.

Çizelge 4.6. Trabzon ili ilçeler bazında fındık alanları

Trabzon İlçelerine Göre Fındık Analiz Sonuçları (Ha)			
İlçe Adı	İzin Verilen Alan	İzin Verilmeyen Alan	Toplam Alan
Merkez	8.998	1.081	10.079
Akçaaabat	7.062	622	7.684
Araklı	5.255	796	6.051
Arsin	5.360	872	6.232
Beşikdüzü	3.549	190	3.739
Çarşıbaşı	2.364	18	2.382
Çaykara	539	160	699
Dernekpazarı	456	35	491
Düzköy	136	39	175
Hayrat	256	13	269
Köprübaşı	804	180	984
Maçka	2.864	1.250	4.114
Of	720	41	761
Sürmene	2.388	296	2.684
Şalpazarı	966	578	1.544
Tonya	233	131	364
Vakfikebir	3.986	121	4.107
Yomra	5.292	1.385	6.677
Toplam	51.228	7.808	59.036

Tarım Bakanlığı, 2008

Trabzon ilinde yetiştirme masrafları toplamı 107,61 TL'dir. Hasat masrafları toplamı ise 196,19 TL'dir. İlde bir dekar arazinin üretim masrafları toplamı 345,57 TL iken üretim ortalaması ise 101 kg'dır. 1 kg fındığın maliyeti ise 3,18 TL'dir.

Trabzon iline ait 2008 maliyet çizelgeleri Çizelge 4.7. ve 4.8.'de verilmiştir.

Çizelge 4.7. Trabzon iline ait fındık yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri

Yetiştirme Masrafları	(TL)
Budama, Dip Sürgün Kes. Taş. İş.	43.11
Gübreleme ve Gübreleme Masrafı	0.00
Çiftlik Gübresi Taşıma Dahil	3.00
Çiftlik Gübresi İşçiliği	12.57
Fosforlu Gübre	7.35
Fosforlu Gübre İşçiliği	1.62
Azotlu Gübre	13.00
Azotlu Gübre İşçiliği	5.97
Belleme Çapalama İşçiliği	1.77
Tarımsal Mücadele Giderleri	
İlaç	3.72
İlaçlama İşçiliği	7.56
Diğer İşçilikler	1.25
Yetiştirme Masrafları Toplamı	107.61
Yetiştirme Masrafları Faizi	8.07
Yetiştirme Masrafları Genel Toplamı	115.68

Çizelge 4.8. Hasat ile ilgili ve diğer masraflar

Hasat İle İlgili Masraflar	(TL)
Hasat Öncesi Alt Temizliği	41.56
Fındık Toplama İşçiliği	123.74
Harmana Taşıma İşçiliği	4.76
Harmanlama Masrafları	0.00
Harmanlama İşçiliği	11.12
Diğer Harman Masrafları	1.73
Pazarlama Masrafları	6.49
Diğer Masraflar	6.80
Hasat Masrafı Toplamı	196.19
Hasat Masrafları Faizi (İki aylık)	4.90
Hasat Masrafları Genel Toplamı	201.10
Masraflar Toplamı	316.78
Genel Yönetim Masrafları	9.50
Çıplak Arazi Değeri	25.08
Tesisi Masrafları Amortismanı	9.75
Üretim Masrafları Genel Toplamı	361.11
Yan Gelirler	0.00
Odun Geliri	10.25
Ot Geliri	0.00
Diğer Yan Gelirler	0.00
Destekleme Gelirleri	5.30
Yan Gelirler Toplamı	15.54
Üretim Masrafları Genel Toplamı	361.11
Üretim Masrafları Net Toplamı	345.57
Dekara Alınan Fındık	100.18
1 kg fındığın maliyeti	3.18

4.4.Giresun

Giresun ili Ülkemiz fındık alanının % 17,08'ini teşkil etmektedir. Giresun ilinin tüm ilçelerinde fındık yetiştirilmektedir. Giresun ilinde işletme başına ortalama 30,2 dekar arazi düşmektedir. Fındık bahçelerinin yaşı dikim yaşı ortalama 67,5 yıldır. İlde işletmelerdeki yetişkin sayısı 3,94 tür. Tarıma katkı sağlayan yetişkin sayısı ise 3,06'dır. Giresun ilinde üreticilerin %16'sı son 4 yılda toprak tahlili yaptırmıştır. Giresun ilinde sadece fındıkla geçinen çiftçilerin oranı % 17,3 tür. Emekli olanların oranı ise % 42,3 tür. Çiftçiliğin yanı sıra herhangi bir ticaretle uğraşanların oranı ise % 23,07'dir. Diğer işlerle uğraşanların oranı 7,69 iken ücretli olarak çalışanların oranı ise % 9,61'dir.

Giresun ili fındık üretim alanlarına ait bilgiler çizelge 4.9. da verilmiştir.

Çizelge 4.9. Giresun ili fındık alanları

GİRESUN	
İZİN VERİLEN -VERİLMİYEN FINDIK ALANLARI	YÜZEY(HA)
Toplam Alan	117.800
İzin Verilen Fındık Alanı	102.385
750m Den Yüksek Alan	12.911
%6dan Düşük Eğimli Alan	2.563
İzin Verilmeyen Fındık Alanı(750 M Den Yüksek Veya %6dan Düşük)	15.415

Tarım Bakanlığı, 2008

Giresun ilinin toplam alanı 117.800 ha dır. Giresun ilinde rakımı 750 metre ve daha yukarı olan alanların toplamı 12.911 ha dır. Eğimi % 6 dan düşük olan alanların toplamı ise 2.563 ha dır.

Giresun ili ilçeler bazında fındık üretim alanları 4.10. da verilmiştir.

Çizelge 4.10. Giresun ili ilçeler bazında fındık alanları

Giresun İlçelerine Göre Fındık Analiz Sonuçları (Ha)			
İlçe Adı	İzin Verilen Alan	İzin Verilmeyen Alan	Toplam Alan
Merkez	18.244	1.537	19.781
Alucra	0	4	4
Bulancak	12.398	3.553	15.951
Çamoluk	0	11	11
Çanakçı	2.442	177	2.619
Dereeli	3.810	2.641	6.451
Doğankent	1.849	772	2.621
Espiye	9.837	1.460	11.297
Eynesil	2.796	135	2.931
Görece	9.440	195	9.635
Güce	3.223	229	3.452

Keşap	9.318	765	10.083
Piraziz	7.275	1.396	8.671
Şebinkarahisar	0	56	56
Tirebolu	16.193	877	17.070
Yağlıdere	5.558	1.609	7.167
Toplam	102.383	15.417	117.800

Tarım Bakanlığı, 2008

Giresun ilinde yetiştirme masrafları toplamı 112,58 TL, hasat masrafları toplamı ise 158,57 TL'dir. Üretim masrafları toplamı 309,18 TL iken ortalama verim ise 97 kg'dır. 1 kg fındığın maliyeti ise 2,88 TL olarak bulunmuştur.

Giresun iline ait 2008 maliyet çizelgeleri Çizelge 4.11. ve 4.12.'de verilmiştir.

Çizelge 4.11. Giresun iline ait fındık yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri.

Yetiştirme Masrafları	(TL)
Budama. Dip Sürgün Kes. Taş. İş.	39.70
Gübreleme ve Gübreleme Masrafı	0.00
Çiftlik Gübresi Taşıma Dahil	2.98
Çiftlik Gübresi İşçiliği	7.98
Fosforlu Gübre	8.31
Fosforlu Gübre İşçiliği	1.41
Azotlu Gübre	18.87
Azotlu Gübre İşçiliği	5.50
Belleme Çapalama İşçiliği	4.56
Tarımsal Mücadele Giderleri	
İlaç	4.26
İlaçlama İşçiliği	10.72
Diğer İşçilikler	2.88
Yetiştirme Masrafları Toplamı	112.58
Yetiştirme Masrafları Faizi	8.44
Yetiştirme Masrafları Genel Toplamı	121.02

Şekil 4.2. Bulancak'ta yapılan bir anket çalışması

Çizelge 4.12. Hasat ile ilgili ve diğer masraflar

Hasat İle İlgili Masraflar	(TL)
Hasat Öncesi Alt Temizliği	38.20
Fındık Toplama İşçiliği	94.05
Harmana Taşıma İşçiliği	4.20
Harmanlama Masrafları	0.00
Harmanlama İşçiliği	9.35
Diğer Harman Masrafları	5.07
Pazarlama Masrafları	3.87
Diğer Masraflar	3.82
Hasat Masrafı Toplamı	158.57
Hasat Masrafları Faizi (İki aylık)	3.96
Hasat Masrafları Genel Toplamı	162.53
Masraflar Toplamı	283.55
Genel Yönetim Masrafları	8.51
Çıplak Arazi Değeri	24.00
Tesisi Masrafları Amortismanı	9.33
Üretim Masrafları Genel Toplamı	325.39
Yan Gelirler	0.00
Odun Geliri	9.75
Ot Geliri	0.00
Diğer Yan Gelirler	0.00
Destekleme Gelirleri	6.46
Yan Gelirler Toplamı	16.21
Üretim Masrafları Genel Toplamı	325.39
Üretim Masrafları Net Toplamı	309.18
Dekara Alınan Fındık	97.02
1 kg Fındığın Maliyeti	2.88

Şekil 4.3. Giresun’da yapılan bir anket çalışması

4.5. Gümüşhane

Gümüşhane ili ülkemiz fındık dikim alanının % 0,1’ini kapsamaktadır. Gümüşhane ilinin sadece Kürtün ilçesinde fındık üretimi yapılmaktadır. İlçede fındık üretimine 2009 yılında yapılan yasal düzenlemeyle resmi olarak izin verilmiştir.

Gümüşhane ilinin fındık üretim alanı yaklaşık 804 hektardır. Gümüşhane ilinde üreticilerin ortalama arazi büyüklüğü 9 dekar olarak tespit edilmiştir. Fındık bahçelerinin ortalama dikim yaşı 24 yıldır. İşletmelerdeki yetişkin sayısı ortalama 8 kişidir. Tarıma katkı sağlayan yetişkin sayısı ise ortalama 5 kişidir. Gümüşhane ilindeki üreticilerin son dört yılda toprak tahlili yaptırılanların oranı ise % 40 tır.

Gümüşhane iline ait 2008 maliyet çizelgeleri Çizelge 4.13. ve 4.14.’de verilmiştir.

Çizelge 4.13. Gümüşhane iline ait fındık yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri.

Yetiştirme Masrafları	(TL)
Budama. Dip Sürgün Kes. Taş. İş.	42.00
Gübreleme ve Gübreleme Masrafı	0.00
Çiftlik Gübresi Taşıma Dahil	4.20
Çiftlik Gübresi İşçiliği	6.65
Fosforlu Gübre	0.00
Fosforlu Gübre İşçiliği	0.00
Azotlu Gübre	26.52
Azotlu Gübre İşçiliği	5.00
Belleme Çapalama İşçiliği	11.40
Tarımsal Mücadele Giderleri(TL)	
İlaç	4.80
İlaçlama İşçiliği	7.20
Diğer İşçilikler	0.00
Yetiştirme Masrafları Toplamı	114.77
Yetiştirme Masrafları Faizi	8.61
Yetiştirme Masrafları Genel Toplamı	123.38

Çizelge 4.14. Hasat ile ilgili ve diğer masraflar

Hasat İle İlgili Masraflar	(TL)
Hasat Öncesi Alt Temizliği	37.00
Fındık Toplama İşçiliği	91.00
Harmana Taşıma İşçiliği	3.90
Harmanlama Masrafları	0.00
Harmanlama İşçiliği	8.40
Diğer Harman Masrafları	7.40
Pazarlama Masrafları	5.81
Diğer Masraflar	4.40
Hasat Masrafı Toplamı	157.91
Hasat Masrafları Faizi (İki aylık)	3.95
Hasat Masrafları Genel Toplamı	161.86
Masraflar Toplamı	285.24
Genel Yönetim Masrafları	8.56
Çıplak Arazi Değeri	24.00
Tesis Masrafları Amortismanı	9.33
Üretim Masrafları Genel Toplamı	327.13
Yan Gelirler	0.00
Odun Geliri	10.00
Ot Geliri	0.00
Diğer Yan Gelirler	7.60
Destekleme Gelirleri	0.00
Yan Gelirler Toplamı	17.60
Üretim Masrafları Genel Toplamı	327.13
Üretim Masrafları Net Toplamı	309.53
Dekara Alınan Fındık	69
1 kg Fındığın Maliyeti	3.79

4.6 Ordu

Ordu ili ülkemiz fındık alanının % 32,9'unu teşkil etmektedir. Ordu ilinin tüm ilçelerinde fındık yetiştirilmektedir. Ordu ilinde işletme başına ortalama 31,3 dekar arazi düşmektedir. Fındık bahçelerinin ortalama dikim yaşı 56,2 dir. İşletmelerdeki yetişkin sayısı 4,39 dur. Tarıma katkı sağlayan kişi sayısı ise 2,56 dır. Ordu ilindeki fındık üreticilerinin % 32,07 si son dört yıl içinde toprak tahlili yaptırmışlardır. Ordu ilinde sadece fındıkla geçinen çiftçilerin oranı %19,23 tür. Emekli olanların oranı ise % 36,5 tir. Ticaretle uğraşanların oranı ise %5,76 dır. ücretli olarak çalışanların oranı ise 28,8 dir. Diğer işlerle uğraşanların oranı ise 9,61 dir.

Ordu ili fındık üretim alanlarına ait bilgiler çizelge 4.15. de verilmiştir.

Çizelge 4.15. Ordu ili fındık alanları

ORDU	
İZİN VERİLEN -VERİLMİYEN FINDIK ALANLARI	YÜZEY(HA)
Toplam Alan	226.902
İzin Verilen Fındık Alanı	159.962
750m Den Yüksek Alan	54.525
%6dan Düşük Eğimli Alan	12.415
İzin Verilmeyen Fındık Alanı(750 M Den Yüksek Veya %6dan Düşük)	66.940

Tarım Bakanlığı, 2008

Ordu ilinin toplam fındık alanı 226.902 ha dır. Ordu ilinde rakımı 750 ve üzerinde alanların toplamı 54.525 ha dır. Eğimi %6 dan az olan alanların toplamı ise 12.415 ha dır. Türkiye’de fındık üretimine izin verilen iller arasında en fazla 750 metre ve üzeri alana sahip il Ordu ilidir.

Ordu ili ilçeler bazında fındık üretim alanları 4.16. da verilmiştir.

Çizelge 4.16. Ordu ili ilçeler bazında fındık alanları

Ordu İlçelerine Göre Fındık Analiz Sonuçları (Ha)			
İlçe Adı	İzin Verilen Alan	İzin Verilmeyen Alan	Toplam Alan
Akkuş	3.230	2.079	5.309
Aybastı	7.919	1.021	8.940
Çamaş	1.015	5.997	7.013
Çatalpınar	656	4.210	4.866
Çaybaşı	1.316	5.010	6.326
Gölköy	11.833	2.235	14.068
Gülyalı	193	3.056	3.248
Gürgentepe	6.787	3.341	10.128

İKizce	919	8.513	9.432
Kabadüz	3.052	5.593	8.644
Kabataş	2.423	2.246	4.669
Korgan	4.519	4.230	8.749
Kumru	3.913	7.861	11.774
Mesudiye	2.552	498	3.049
Ulubey	3.842	13.833	17.675
Merkez	3.861	23.202	27.063
Perşembe	418	18.912	19.330
Fatsa	2.579	24.380	26.959
Ünye	4.483	25.178	29.661
Toplam	65.510	161.395	226.903

Tarım Bakanlığı, 2008

Ordu ilinde yetiştirme masrafları toplamı 103,72 TL, hasat masrafları toplamı ise 170,95 TL'dir. Üretim masrafları toplamı 314,04 TL iken ortalama verim ise 104 kg'dır. 1 kg fındığın maliyeti ise 2,70 TL olarak bulunmuştur.

Ordu iline ait 2008 maliyet çizelgeleri Çizelge 4.17 ve 4.18.'de verilmiştir.

Çizelge 4.17. Ordu iline ait fındık yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri

Yetiştirme Masrafları	(TL)
Budama. Dip Sürgün Kes. Taş. İş.	32.26
Gübreleme ve Gübreleme Masrafı	0.00
Çiftlik Gübresi Taşıma Dahil	3.29
Çiftlik Gübresi İşçiliği	11.74
Fosforlu Gübre	7.98
Fosforlu Gübre İşçiliği	1.33
Azotlu Gübre	18.75
Azotlu Gübre İşçiliği	5.24
Belleme Çapalama İşçiliği	2.26
Tarımsal Mücadele Giderleri	
İlaç	3.32
İlaçlama İşçiliği	14.13
Diğer İşçilikler	0.71
Yetiştirme Masrafları Toplamı	103.72
Yetiştirme Masrafları Faizi	7.78
Yetiştirme Masrafları Genel Toplamı	111.50

Çizelge 4.18. Hasat ile ilgili ve diğer masraflar

Hasat İle İlgili Masraflar	(TL)
Hasat Öncesi Alt Temizliği	40.00
Fındık Toplama İşçiliği	94.37
Harmana Taşıma İşçiliği	4.67
Harmanlama Masrafları	0.00
Harmanlama İşçiliği	10.82
Diğer Harman Masrafları	5.50

Pazarlama Masrafları	9.43
<i>Diğer Masraflar</i>	6.16
Hasat Masrafı Toplamı	170.95
Hasat Masrafları Faizi (İki aylık)	4.27
Hasat Masrafları Genel Toplamı	175.22
Masraflar Toplamı	286.73
Genel Yönetim Masrafları	8.60
Çıplak Arazi Değeri	24.19
Tesisi Masrafları Amortismanı	9.41
Üretim Masrafları Genel Toplamı	328.93
Yan Gelirler	0.00
Odun Geliri	9.68
Ot Geliri	0.00
Diğer Yan Gelirler	0.00
Destekleme Gelirleri	5.21
Yan Gelirler Toplamı	14.89
Üretim Masrafları Genel Toplamı	328.93
Üretim Masrafları Net Toplamı	314.04
Dekara Alınan Fındık	104.48
1 kg Fındığın Maliyeti	2.70

4.7 Samsun

Samsun ili Türkiye fındık üretim alanının % 14.11'ini oluşturmaktadır. Samsun ilinde üreticilerin ortalama 32,2 dekar arazileri vardır. Fındık bahçelerinin dikim yaşı ortalama 34,7 dir. İşletmelerdeki yetişkin sayısı 5,8 dir. Tarıma katkı sağlayan yetişkin sayısı ise 3,6 dır. Samsun ilindeki fındık üreticilerinin %29,1 i son dört yıl içerisinde toprak tahlili yaptırmıştır. Samsun ilindeki üreticilerin % 22,2 si sadece fındık tarımıyla geçinmektedir. Emekli olanların oranı 48,14 tür. Ücretli olarak çalışanların oranı ise %3,7 dir. Ticaretle uğraşanların oranı ise % 11,1 dir. Diğer işlerle uğraşanların oranı ise 14,81 dir.

Samsun ili fındık üretim alanlarına ait bilgiler çizelge 4.19. da verilmiştir.

Çizelge 4.19. Samsun ili fındık alanları

SAMSUN	
İZİN VERİLEN -VERİLMEYEN FINDIK ALANLARI	YÜZEY(HA)
Toplam Alan	97.347
İzin Verilen Fındık Alanı	51.903
750m Den Yüksek Alan	4.064
%6dan Düşük Eğimli Alan	41.510
İzin Verilmeyen Fındık Alanı(750 M Den Yüksek Veya %6dan Düşük)	45.444

Samsun ilinin toplam fındık üretim alanı 97.347 ha dır. Eğimi %6 dan az olan alanların toplamı 41,510 ha dır. Samsun ili Türkiye fındık üretim alanları içerisinde en fazla eğimi % 6 düşük araziye sahip ilimizdir. İlin 750 metre ve daha yüksek alanlarının toplamı ise 4.064 hektardır.

Samsun ili ilçeler bazında fındık üretim alanları 4.20. de verilmiştir.

Çizelge 4.20. Samsun ili ilçeler bazında fındık alanları

Samsun İlçelerine Göre Fındık Analiz Sonuçları (Ha)			
İlçe Adı	İzin Verilen Alan	İzin Verilmeyen Alan	Toplam Alan
Merkez	3.873	1.213	5.086
Alaçam	156	33	189
Asarcık	144	76	220
Ayvacık	7.195	803	7.998
Bafra	2.097	278	2.375
Çarşamba	7.222	19.377	26.599
Havza	5	68	73
Kavak	89	42	131
Ladik	0.2	32.8	33
Ondokuzmayıs	2.222	541	2.763
Salıpazarı	12.644	3.855	16.499
Tekkeköy	4.432	1.197	5.629
Terme	11.745	17.901	29.646
Vezirköprü	30	15	45
Yakakent	59	2	61
Toplam	51.913	45.401	97.347

Tarım Bakanlığı,2008

Samsun ilinde yetiştirme masrafları toplamı 101,94 TL, hasat masrafları toplamı 161,19 TL'dir. Bir dekar arazinin üretim masrafları toplamı 299,55 TL'dir. Bir dekar arazide ortalama 103 kg ürün elde edilmiştir. 1 kg fındığın maliyeti ise 2,77 TL'dir.

Samsun iline ait 2008 maliyet çizelgeleri Çizelge 4.21. ve 4.22.'de verilmiştir.

Çizelge 4.21. Samsun ait fındık yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri

Yetiştirme Masrafları	(TL)
Budama. Dip Sürgün Kes. Taş. İş.	36.80
Gübreleme ve Gübreleme Masrafı	0.00
Çiftlik Gübresi Taşıma Dahil	3.17
Çiftlik Gübresi İşçiliği	7.35
Fosforlu Gübre	7.68
Fosforlu Gübre İşçiliği	1.05
Azotlu Gübre	18.81
Azotlu Gübre İşçiliği	4.80

Belleme Çapalama İşçiliği	0.00
Tarımsal Mücadele Giderleri	
İlaç	5.60
İlaçlama İşçiliği	9.40
Diğer İşçilikler	4.08
Yetiştirme Masrafları Toplamı	101.94
Yetiştirme Masrafları Faizi	7.65
Yetiştirme Masrafları Genel Toplamı	109.59

Çizelge 4.22. Hasat ile ilgili ve diğer masraflar

Hasat İle İlgili Masraflar	(TL)
Hasat Öncesi Alt Temizliği	36.80
Fındık Toplama İşçiliği	96.46
Harmana Taşıma İşçiliği	4.17
Harmanlama Masrafları	0.00
Harmanlama İşçiliği	9.11
Diğer Harman Masrafları	6.41
Pazarlama Masrafları	4.28
Diğer Masraflar	3.96
Hasat Masrafı Toplamı	161.19
Hasat Masrafları Faizi (İki aylık)	4.03
Hasat Masrafları Genel Toplamı	165.22
Masraflar Toplamı	274.81
Genel Yönetim Masrafları	8.24
Çıplak Arazi Değeri	24.00
Tesisi Masrafları Amortismanı	9.33
Üretim Masrafları Genel Toplamı	316.39
Yan Gelirler	0.00
Odun Geliri	10.00
Ot Geliri	0.00
Diğer Yan Gelirler	0.00
Destekleme Gelirleri	6.84
Yan Gelirler Toplamı	16.84
Üretim Masrafları Genel Toplamı	316.39
Üretim Masrafları Net Toplamı	299.55
Dekara Alınan Fındık	102.80
1 kg Fındığın Maliyeti	2.77

4.8 Sinop

Sinop ili Türkiye fındık alanlarının % 0,26'sını oluşturmaktadır. Yaklaşık 1.855 ha fındık alanı vardır. Sinop ilinde fındık üreticilerinin ortalama 29 dekar arazileri vardır. Fındık bahçelerinin dikim yaşı ortalama 17 dir. İşletmelerdeki yetişkin sayısı ortalama 4,6 olmasına rağmen tarıma katkı sağlayan yetişkin sayısı 2,6 dir. Sinop ilindeki fındık üreticilerinin ortalama %16,66 sı son dört yıl içerisinde toprak tahlili

yaptırmıştır. Sinop ilinde sadece fındıkla geçinenlerin oranı % 12,3 tür. Emekli olanların oranı % 33,3 tür. Ücretlilerin oranı %12,5, ticaretle uğraşanların oranı ise % 6,66 dır.

Şekil 4.4. Sinop ilinde V sistemi ile kurulu bir fındık bahçesi

Sinop ilinde fındık ağırlıklı olarak Ayancık ve Erfelek ilçelerinde yetiştirilmektedir Sinop ilinde yetiştirme masrafları toplamı 121,08 TL, hasat masrafları toplamı 161,14 TL'dir. Bir dekar arazinin üretim masrafları toplamı 322,41 TL'dir. Bir dekar arazide ortalama 101 kg ürün elde edilmiştir. 1 kg fındığın maliyeti ise 3,81 TL'dir.

Sinop iline ait 2008 maliyet çizelgeleri Çizelge 4.23. ve 4.24.'de verilmiştir.

Çizelge 4.23. Sinop iline ait fındık yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri

Yetiştirme Masrafları	(TL)
Budama, Dip Sürgün Kes. Taş. İş.	30.00
Gübreleme ve Gübreleme Masrafı	0.00
Çiftlik Gübresi Taşıma Dahil	4.50
Çiftlik Gübresi İşçiliği	5.00
Fosforlu Gübre	12.86

Fosforlu Gübre İşçiliği	1.50
Azotlu Gübre	19.79
Azotlu Gübre İşçiliği	4.57
Belleme Çapalama İşçiliği	12.43
Tarımsal Mücadele Giderleri	
İlaç	5.00
İlaçlama İşçiliği	10.57
Diğer İşçilikler	5.14
Yetiştirme Masrafları Toplamı	121.08
Yetiştirme Masrafları Faizi	9.08
Yetiştirme Masrafları Genel Toplamı	130.16

Çizelge 4.24. Hasat ile ilgili ve diğer masraflar

Hasat İle İlgili Masraflar	(TL)
Hasat Öncesi Alt Temizliği	38.57
Fındık Toplama İşçiliği	88.71
Harmana Taşıma İşçiliği	3.96
Harmanlama Masrafları	0.00
Harmanlama İşçiliği	8.82
Diğer Harman Masrafları	7.86
Pazarlama Masrafları	8.93
Diğer Masraflar	4.29
Hasat Masrafi Toplamı	161.14
Hasat Masrafları Faizi (İki aylık)	4.03
Hasat Masrafları Genel Toplamı	165.17
Masraflar Toplamı	295.33
Genel Yönetim Masrafları	8.86
Çıplak Arazi Değeri	25.71
Tesisi Masrafları Amortismanı	10.00
Üretim Masrafları Genel Toplamı	339.91
Yan Gelirler	0.00
Odun Geliri	10.71
Ot Geliri	0.00
Diğer Yan Gelirler	0.00
Destekleme Gelirleri	6.79
Yan Gelirler Toplamı	17.50
Üretim Masrafları Genel Toplamı	339.91
Üretim Masrafları Net Toplamı	322.41
Dekara Alınan Fındık	100.71
1 kg Fındığın Maliyeti	3.81

4.9 Kastamonu

Kastamonu ülkemiz fındık alanının % 0.96'sını oluşturmaktadır. İlin yaklaşık 6.651 ha fındık arazisi bulunmaktadır. Kastamonu ilinde üreticilerin ortalama 22,8 dekar arazileri vardır. Fındık bahçelerinin dikim yaşı ortalama 25 yıldır. İşletmelerdeki

yetişkin sayısı 6,62 dir. Tarıma katkı sağlayan yetişkin sayısı ise 3,82 dir. Kastamonu ilinde üreticilerin % 37,5 i son dört yıl içinde toprak tahlili yaptırmışlardır.

Kastamonu ilinde yetiştirme masrafları toplamı 109,33 TL, hasat masrafları toplamı 183,44 TL'dir. Bir dekar arazinin üretim masrafları toplamı 335,49 TL'dir. Bir dekar arazide ortalama 80 kg ürün elde edilmiştir. 1 kg fındığın maliyeti ise 4,03 TL'dir.

Kastamonu iline ait 2008 maliyet çizelgeleri Çizelge 4.25. ve 4.26.'da verilmiştir.

Çizelge 4.25. Kastamonu iline ait fındık yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri

Yetiştirme (TL)	Masrafları
Budama, Dip Sürgün Kes. Taş. İş.	45.63
Gübreleme ve Gübreleme Masrafı	0.00
Çiftlik Gübresi Taşıma Dahil	1.19
Çiftlik Gübresi İşçiliği	3.06
Fosforlu Gübre	14.06
Fosforlu Gübre İşçiliği	1.41
Azotlu Gübre	11.99
Azotlu Gübre İşçiliği	4.63
Belleme Çapalama İşçiliği	5.25
Tarımsal Mücadele Giderleri	
İlaç	6.25
İlaçlama İşçiliği	9.00
Diğer İşçilikler	5.25
Yetiştirme Masrafları Toplamı	109.33
Yetiştirme Masrafları Faizi	8.20
Yetiştirme Masrafları Genel Toplamı	117.53

Çizelge 4.26. Hasat ile ilgili ve diğer masraflar

Hasat İle İlgili Masraflar	(TL)
Hasat Öncesi Alt Temizliği	42.50
Fındık Toplama İşçiliği	112.50
Harmana Taşıma İşçiliği	4.03
Harmanlama Masrafları	0.00
Harmanlama İşçiliği	8.84
Diğer Harman Masrafları	8.50
Pazarlama Masrafları	2.44
Diğer Masraflar	4.63
Hasat Masrafı Toplamı	183.44
Hasat Masrafları Faizi (İki aylık)	4.59
Hasat Masrafları Genel Toplamı	188.02
Masraflar Toplamı	305.55
Genel Yönetim Masrafları	9.17
Çıplak Arazi Değeri	26.25
Tesisi Masrafları Amortismanı	10.21

Üretim Masrafları Genel Toplamı	351.18
Yan Gelirler	0.00
Odun Geliri	10.94
Ot Geliri	0.00
Diğer Yan Gelirler	0.00
Destekleme Gelirleri	4.75
Yan Gelirler Toplamı	15.69
Üretim Masrafları Genel Toplamı	351.18
Üretim Masrafları Net Toplamı	335.49
Dekara Alınan Fındık	80.63
1 kg Fındığın Maliyeti	4.03

4.10 Bartın

Bartın ili ülkemiz fındık alanlarının % 0,34'ünü oluşturmaktadır. Bartın ilinin 2.395 ha fındık alanı vardır. Bartın ilindeki fındık üreticilerinin ortalama arazi büyüklüğü 13,8 dekadır. Fındık bahçelerinin dikim yaşı ise 37,8 dir. İşletmelerdeki yetişkin sayısı 5,8 olmasına rağmen tarıma katkı sağlayan yetişkin sayısı 4 tür. Bartın ilinde son dört yıl içerisinde toprak tahlili yaptıran üreticilerin oranı %20 dir.

Bartın ilinde yetiştirme masrafları toplamı 107,39 TL, hasat masrafları toplamı 147,30 TL'dir. Bir dekar arazinin üretim masrafları toplamı 293,95 TL'dir. Bir dekar arazide ortalama 76,5 kg ürün elde edilmiştir. 1 kg fındığın maliyeti ise 3,81 TL'dir.

Bartın iline ait 2008 maliyet çizelgeleri Çizelge 4.27. ve 4.28.'de verilmiştir.

Çizelge 4.27. Bartın iline ait fındık yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri

Yetiştirme Masrafları	(TL)
Budama, Dip Sürgün Kes. Taş. İş.	32.00
Gübreleme ve Gübreleme Masrafı	0.00
Çiftlik Gübresi Taşıma Dahil	1.50
Çiftlik Gübresi İşçiliği	2.80
Fosforlu Gübre	33.90
Fosforlu Gübre İşçiliği	1.80
Azotlu Gübre	12.99
Azotlu Gübre İşçiliği	2.20
Belleme Çapalama İşçiliği	7.20
Tarımsal Mücadele Giderleri	
İlaç	1.60
İlaçlama İşçiliği	2.00
Diğer İşçilikler	4.80
Yetiştirme Masrafları Toplamı	107.39
Yetiştirme Masrafları Faizi	8.05

Yetiştirme Masrafları Genel Toplamı	115.44
-------------------------------------	--------

Çizelge 4.28. Hasat ile ilgili ve diğer masrafları

Hasat İle İlgili Masraflar	(TL)
Hasat Öncesi Alt Temizliği	34.00
Fındık Toplama İşçiliği	88.00
Harmana Taşıma İşçiliği	3.75
Harmanlama Masrafları	0.00
Harmanlama İşçiliği	8.75
Diğer Harman Masrafları	6.00
Pazarlama Masrafları	2.80
Diğer Masraflar	4.00
Hasat Masrafi Toplamı	147.30
Hasat Masrafları Faizi (İki aylık)	3.68
Hasat Masrafları Genel Toplamı	150.98
Masraflar Toplamı	266.42
Genel Yönetim Masrafları	7.99
Çıplak Arazi Değeri	24.00
Tesisi Masrafları Amortismanı	9.33
Üretim Masrafları Genel Toplamı	307.75
Yan Gelirler	0.00
Odun Geliri	10.00
Ot Geliri	0.00
Diğer Yan Gelirler	0.00
Destekleme Gelirleri	3.80
Yan Gelirler Toplamı	13.80
Üretim Masrafları Genel Toplamı	307.75
Üretim Masrafları Net Toplamı	293.95
Dekara Alınan Fındık	76.40
1 kg Fındığın Maliyeti	3.81

4.11. Zonguldak

Zonguldak Türkiye fındık dikim alanının % 3,19'unu oluşturmaktadır. Zonguldak ilinde üreticilerin ortalama arazi büyüklüğü 22,2 dekadır. Fındık bahçelerinin dikim yaşı 40,6 dır. İşletmelerdeki yetişkin sayısı ortalama 5,75' tir. Tarıma katkı sağlayan yetişkin sayısı ise 4 tür. Zonguldak ilindeki üreticilerin %50 si son dört yıl içinde toprak tahlili yaptırmışlardır.

Zonguldak fındık üretim alanlarına ait bilgiler çizelge 4.29. da verilmiştir.

Çizelge 4.29. Zonguldak ili fındık alanları

ZONGULDAK	
İZİN VERİLEN -VERİLMİYEN FINDIK ALANLARI	YÜZEY(HA)
Toplam Alan	22.039
İzin Verilen Fındık Alanı	20.076
750m Den Yüksek Alan	141
%6dan Düşük Eğimli Alan	1.825
İzin Verilmeyen Fındık Alanı(750 M Den Yüksek Veya %6dan Düşük)	1.963

Tarım Bakanlığı, 2008

Zonguldak ilimizin toplam fındık üretim alanı 22.039 hektardır.750 metreden yüksek alanı ise sadece 141 hektardır. Bunun yanında eğimi % 6 dan düşük alanlarının toplamı ise 1.825 hektardır. Zonguldak ilimiz Türkiye’de fındık üretimi yapılan iller arasında en az 750 metre ve yukarısı olan araziye sahip ilimiz durumundadır. Zonguldak ili ilçeler bazında fındık üretim alanları 4.30. da verilmiştir.

Çizelge 4.30. Zonguldak ili ilçeler bazında fındık alanları

Zonguldak İlçelerine Göre Fındık Analiz Sonuçları (Ha)			
İlçe Adı	İzin Verilen Alan	İzin Verilmeyen Alan	Toplam Alan
Merkez	1.273	83	1.356
Alaplı	8.932	819	9.751
Çaycuma	510	191	701
Devrek	410	33	443
Ereğli	8.902	826	9.728
Gökçebey	48	12	60
Toplam	20.075	1.964	22.039

Tarım Bakanlığı, 2008

Zonguldak ilinde yetiştirme masrafları toplamı 95,28 TL, hasat masrafları toplamı 163,19 TL’dir. Bir dekar arazinin üretim masrafları toplamı 297,36 TL’dir. Bir dekar arazide ortalama 80 kg ürün elde edilmiştir. 1 kg fındığın maliyeti ise 3,98 TL’dir.

Zonguldak iline ait 2008 maliyet çizelgeleri Çizelge 4.31. ve 4.32.’de verilmiştir.

Çizelge 4.31. Zonguldak iline ait fındık yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri.

Yetiştirme Masrafları	(TL)
Budama. Dip Sürgün Kes. Taş. İş.	37.50
Gübreleme ve Gübreleme Masrafı	0.00
Çiftlik Gübresi Taşıma Dahil	2.55
Çiftlik Gübresi İşçiliği	4.59
Fosforlu Gübre	10.88
Fosforlu Gübre İşçiliği	1.03
Azotlu Gübre	7.35
Azotlu Gübre İşçiliği	2.00
Belleme Çapalama İşçiliği	9.75
Tarımsal Mücadele Giderleri	
İlaç	3.00
İlaçlama İşçiliği	4.00
Diğer İşçilikler	5.25
Yetiştirme Masrafları Toplamı	95.28
Yetiştirme Masrafları Faizi	7.15
Yetiştirme Masrafları Genel Toplamı	102.42

Çizelge 4.32. Hasat ile ilgili ve diğer masraflar

Hasat İle İlgili Masraflar	(TL)
Hasat Öncesi Alt Temizliği	42.50
Fındık Toplama İşçiliği	91.88
Harmana Taşıma İşçiliği	4.03
Harmanlama Masrafları	0.00
Harmanlama İşçiliği	8.84
Diğer Harman Masrafları	8.00
Pazarlama Masrafları	3.63
Diğer Masraflar	4.31
Hasat Masrafı Toplamı	163.19
Hasat Masrafları Faizi (İki aylık)	4.08
Hasat Masrafları Genel Toplamı	167.27
Masraflar Toplamı	269.69
Genel Yönetim Masrafları	8.09
Çıplak Arazi Değeri	26.25
Tesisi Masrafları Amortismanı	10.21
Üretim Masrafları Genel Toplamı	314.24
Yan Gelirler	0.00
Odun Geliri	10.94
Ot Geliri	0.00
Diğer Yan Gelirler	0.00
Destekleme Gelirleri	5.94
Yan Gelirler Toplamı	16.88
Üretim Masrafları Genel Toplamı	314.24
Üretim Masrafları Net Toplamı	297.36
Dekara Alınan Fındık	79.63
1 kg Fındığın Maliyeti	3.98

4.12. Düzce

Düzce ili Türkiye fındık üretim alanlarının % 8.53'ünü temsil etmektedir. Düzce ilindeki üreticilerin ortalama arazi büyüklükleri 36,4 dekadır. Fındık bahçelerinin ortalama dikim yaşı 47,8 dir. İşletmelerdeki yetişkin sayısı ortalama 5,4 tür. Tarıma katkı sağlayan yetişkin sayısı ise 3,25 tir. Düzce ilindeki üreticilerin %31,8 i son dört yıl içerisinde toprak tahlili yaptırmıştır.

Şekil 4.5. Düzce'de bir fındık bahçesi

Düzce fındık üretim alanlarına ait bilgiler çizelge 4.33. de verilmiştir.

Çizelge 4.33. Düzce ili fındık alanları

DÜZCE	
İZİN VERİLEN -VERİLMEYEN FINDIK ALANLARI	YÜZEY(HA)
Toplam Alan	58.878
İzin Verilen Fındık Alanı	46.754
750m Den Yüksek Alan	2.414
%6dan Düşük Eğimli Alan	9.810
İzin Verilmeyen Fındık Alanı(750 M Den Yüksek Veya %6dan Düşük)	12.124

Tarım Bakanlığı, 2008

Düzce ilinin toplam fındık üretim alanı 58.878 hektardır. Düzce ilinde eğimi % 6 dan az olan alanların toplamı 9.810 hektardır. 750 metre ve daha yüksek alanlar toplamı ise 2.414 hektardır.

Düzce ili ilçeler bazında fındık üretim alanları 4.34. de verilmiştir.

Çizelge 4.34. Düzce ili ilçeler bazında fındık alanları

Düzce İlçelerine Göre Fındık Analiz Sonuçları(Ha)			
İlçe Adı	İzin Verilen Alan	İzin Verilmeyen Alan	Toplam Alan
Merkez	8.628	4.599	13.227
Akçakoca	15.785	1.982	17.767
Cumayeri	4.999	482	5.481
Çilimli	2.577	1.038	3.615
Gölyaka	3.590	1.223	4.813
Gümüşova	2.575	860	3.435
Kaynaşlı	1.217	937	2.154
Yığılca	7.383	1.003	8.386
Toplam	46.754	12.124	58.878

Tarım Bakanlığı, 2008

Düzce ilinde yetiştirme masrafları toplamı 97.74 TL, hasat masrafları toplamı 163,19 TL'dir. Bir dekar arazinin üretim masrafları toplamı 297,36 TL'dir. Bir dekar arazide ortalama 80 kg ürün elde edilmiştir. 1 kg fındığın maliyeti ise 3,98 TL'dir.

Düzce iline ait 2008 maliyet çizelgeleri Çizelge 4.35. ve 4.36.'da verilmiştir.

Çizelge 4.35. Düzce iline ait fındık yetiştirme maliyeti ve tarımsal mücadele giderleri

Yetiştirme Masrafları	(TL)
Budama, Dip Sürgün Kes. Taş. İş.	32.86
Gübreleme ve Gübreleme Masrafı	0.00
Çiftlik Gübresi Taşıma Dahil	4.63
Çiftlik Gübresi İşçiliği	5.13
Fosforlu Gübre	11.79
Fosforlu Gübre İşçiliği	1.34
Azotlu Gübre	9.72
Azotlu Gübre İşçiliği	3.57
Belleme Çapalama İşçiliği	6.43
Tarımsal Mücadele Giderleri	
İlaç	4.50
İlaçlama İşçiliği	7.86
Diğer İşçilikler	4.86
Yetiştirme Masrafları Toplamı	97.74
Yetiştirme Masrafları Faizi	7.33
Yetiştirme Masrafları Genel Toplamı	105.07

Şekil 4.6. Akçakoca’da bir fındık bahçesi

Çizelge 4.36. Hasat ile ilgili ve diğer masraflar

Hasat İle İlgili Masraflar	(TL)
Hasat Öncesi Alt Temizliği	35.00
Fındık Toplama İşçiliği	95.80
Harmana Taşıma İşçiliği	3.86
Harmanlama Masrafları	0.00
Harmanlama İşçiliği	8.64
Diğer Harman Masrafları	7.21
Pazarlama Masrafları	4.49
Diğer Masraflar	5.79
Hasat Masrafı Toplamı	160.80
Hasat Masrafları Faizi (İki aylık)	4.02
Hasat Masrafları Genel Toplamı	164.82
Masraflar Toplamı	269.89
Genel Yönetim Masrafları	8.10
Çıplak Arazi Değeri	23.57
Tesisi Masrafları Amortismanı	9.17
Üretim Masrafları Genel Toplamı	310.72
Yan Gelirler	0.00
Odun Geliri	8.93
Ot Geliri	0.00
Diğer Yan Gelirler	0.00
Destekleme Gelirleri	7.46

Yan Gelirler Toplamı	16.39
Üretim Masrafları Genel Toplamı	310.72
Üretim Masrafları Net Toplamı	294.33
Dekara Alınan Fındık	95.82
1 kg Fındığın Maliyeti	2.63

Şekil 4.7. Düzce’de yapılan bir anket çalışması

4.13. Sakarya

Sakarya Türkiye fındık üretim alanlarının % 10,40’ını temsil etmektedir. Sakarya ilindeki üreticilerinin ortalama arazi büyüklüğü 53 dekadır. Fındık bahçelerinin ortalama dikim yaşı 38 yıldır. İşletmelerdeki yetişkin sayısı 6,5 tir. Tarıma katkı sağlayan yetişkin sayısı ise 3,8 dir. Sakarya ilindeki fındık üreticilerinin % 35,29 u son dört yıl içerisinde toprak tahlili yaptırmışlardır.

Şekil 4.8. Sakarya’da bir fındık bahçesi

Sakarya fındık üretim alanlarına ait bilgiler çizelge 4.37. de verilmiştir.

Çizelge 4.37. Sakarya ili fındık alanları

SAKARYA	
İZİN VERİLEN -VERİLMİYEN FINDIK ALANLARI	YÜZEY(HA)
Toplam Alan	71.771
İzin Verilen Fındık Alanı	54.066
750m Den Yüksek Alan	1.972
%6dan Düşük Eğimli Alan	15.768
İzin Verilmeyen Fındık Alanı(750 M Den Yüksek Veya %6dan Düşük)	17.705

Tarım Bakanlığı, 2008

Sakarya ili ilçeler bazında fındık üretim alanları 4.38. de verilmiştir.

Çizelge 4.38. Sakarya ili ilçeler bazında fındık alanları

Sakarya İlçelerine Göre Fındık Analiz Sonuçları (Ha)			
İlçe Adı	İzin Verilen Alan	İzin Verilmeyen Alan	Toplam Alan
Merkez	2.499	839	3.338
Akyazı	6.767	2.088	8.855
Ferizli	3.557	1.058	4.615
Geyve	704	194	898
Hendek	8.396	5.221	13.617

Karapürçek	1.698	1.277	2.975
Karasu	13.434	3.102	16.536
Kaynarca	2.679	1.669	4.348
Kacaali	13.411	1.639	15.050
Pamukova	40	43	83
Sapanca	224	94	318
Söğütlü	655	483	1.138
Taraklı	0	0	0
Toplam	54.064	17.707	71.771

Tarım Bakanlığı, 2008

Sakarya iline ait 2008 maliyet çizelgeleri Çizelge 4.39. ve 4.40.'da verilmiştir.

Çizelge 4.39. Sakarya iline ait fındık yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri.

Yetiştirme Masrafları	(TL)
Budama. Dip Sürgün Kes. Taş. İş.	32.50
Gübreleme ve Gübreleme Masrafı	0.00
Çiftlik Gübresi Taşıma Dahil	5.54
Çiftlik Gübresi İşçiliği	7.00
Fosforlu Gübre	10.18
Fosforlu Gübre İşçiliği	1.13
Azotlu Gübre	11.48
Azotlu Gübre İşçiliği	4.29
Belleme Çapalama İşçiliği	4.29
Tarımsal Mücadele Giderleri	
İlaç	4.36
İlaçlama İşçiliği	7.86
Diğer İşçilikler	4.36
Yetiştirme Masrafları Toplamı	100.54
Yetiştirme Masrafları Faizi	7.54
Yetiştirme Masrafları Genel Toplamı	108.08

Çizelge 4.40. Hasat ile ilgili ve diğer masraflar.

Hasat İle İlgili Masraflar	(TL)
Hasat Öncesi Alt Temizliği	35.71
Fındık Toplama İşçiliği	94.91
Harmana Taşıma İşçiliği	3.86
Harmanlama Masrafları	0.00
Harmanlama İşçiliği	8.64
Diğer Harman Masrafları	7.00
Pazarlama Masrafları	3.72
Diğer Masraflar	4.64
Hasat Masrafı Toplamı	158.49
Hasat Masrafları Faizi (İki aylık)	3.96
Hasat Masrafları Genel Toplamı	162.45
Masraflar Toplamı	270.53
Genel Yönetim Masrafları	8.12
Çıplak Arazi Değeri	23.57

Tesisi Masrafları Amortismanı	9.17
Üretim Masrafları Genel Toplamı	311.38
Yan Gelirler	0.00
Odun Geliri	8.93
Ot Geliri	0.00
Diğer Yan Gelirler	0.00
Destekleme Gelirleri	6.11
Yan Gelirler Toplamı	15.04
Üretim Masrafları Genel Toplamı	311.38
Üretim Masrafları Net Toplamı	296.35
Dekara Alınan Fındık	101.36
1 kg Fındığın Maliyeti	2.48

Şekil 4.9. Sakarya’da yapılan bir anket çalışması

4.14. Kocaeli

Kocaeli ili ülkemiz fındık dikim alanının % 1,23’nü kapsamaktadır. Fındık ağırlıklı olarak Kandıra ve Merkez ilçede yetiştirilmektedir.

Kocaeli iline ait 2008 maliyet çizelgeleri Çizelge 4.41. ve 4.42’de verilmiştir.

Çizelge 4.41. Kocaeli iline ait fındık yetiştirme masrafları ve tarımsal mücadele giderleri

Yetiştirme Masrafları	(TL)
Budama. Dip Sürgün Kes. Taş. İş.	27.50
Gübreleme ve Gübreleme Masrafı	0.00
Çiftlik Gübresi Taşıma Dahil	0.00
Çiftlik Gübresi İşçiliği	0.00
Fosforlu Gübre	11.25
Fosforlu Gübre İşçiliği	1.31
Azotlu Gübre	24.73
Azotlu Gübre İşçiliği	9.75
Belleme Çapalama İşçiliği	9.00
<i>Tarımsal Mücadele Giderleri(TL)</i>	
İlaç	5.75
İlaçlama İşçiliği	6.75
Diğer İşçilikler	5.00
Yetiştirme Masrafları Toplamı	121.79
Yetiştirme Masrafları Faizi	9.13
Yetiştirme Masrafları Genel Toplamı	130.92

Çizelge 4.42. Hasat ile ilgili ve diğer masraflar.

Hasat İle İlgili Masraflar	(TL)
Hasat Öncesi Alt Temizliği	31.25
Fındık Toplama İşçiliği	82.50
Harmana Taşıma İşçiliği	3.56
Harmanlama Masrafları	0.00
Harmanlama İşçiliği	8.31
Diğer Harman Masrafları	7.00
Pazarlama Masrafları	2.75
Diğer Masraflar	2.75
Hasat Masrafı Toplamı	138.13
Hasat Masrafları Faizi (İki aylık)	3.45
Hasat Masrafları Genel Toplamı	141.58
Masraflar Toplamı	272.50
Genel Yönetim Masrafları	8.17
Çıplak Arazi Değeri	22.50
Tesis Masrafları Amortismanı	8.75
Üretim Masrafları Genel Toplamı	311.92
Yan Gelirler	0.00
Odun Geliri	9.38
Ot Geliri	0.00
Diğer Yan Gelirler	0.00
Destekleme Gelirleri	4.75
Yan Gelirler Toplamı	14.13
Üretim Masrafları Genel Toplamı	311.92
Üretim Masrafları Net Toplamı	297.80
Dekara Alınan Fındık	87.50
1 kg Fındığın Maliyeti	2.71

4.15. I.Standart Bölge Doğu Karadeniz

Doğu Karadeniz bölgesi (Artvin, Rize, Trabzon, Giresun, Gümüşhane ve Ordu) Türkiye fındık alanlarının % 60,93'ünü oluşturmaktadır.

Çizelge 4.43. Doğu Karadeniz Bölgesine ait ortalama fındık maliyet parametreleri

Yetiştirme Masrafları	(TL)
Budama, Dip Sürgün Kes. Taş. İş.	37.57
Gübreleme ve Gübreleme Masrafı	0.00
Çiftlik Gübresi Taşıma Dahil	2.73
Çiftlik Gübresi İşçiliği	10.06
Fosforlu Gübre	6.44
Fosforlu Gübre İşçiliği	1.19
Azotlu Gübre	14.21
Azotlu Gübre İşçiliği	4.67
Belleme Çapalama İşçiliği	1.75
Tarımsal Mücadele Giderleri	
İlaç	2.92
İlaçlama İşçiliği	9.91
Diğer İşçilikler	0.76
Yetiştirme Masrafları Toplamı	96.09
Yetiştirme Masrafları Faizi	7.21
Yetiştirme Masrafları Genel Toplamı	103.30
Hasat İle İlgili Masraflar(TL)	
Hasat Öncesi Alt Temizliği	41.31
Fındık Toplama İşçiliği	113.23
Harmana Taşıma İşçiliği	4.31
Harmanlama Masrafları	
Harmanlama İşçiliği	11.75
Diğer Harman Masrafları	3.69
Pazarlama Masrafları	7.28
Diğer Masraflar	5.36
Hasat Masrafı Toplam	186.93
Hasat Masrafları Faizi (İki aylık)	4.67
Hasat Masrafları Genel Toplamı	191.60
Masraflar Toplamı (A+B)	294.60
Genel Yönetim Masrafları	8.85
Çıplak arazi değeri	25.23
Tesis masrafları amortismanı	9.81
Üretim masrafları genel toplamı	338.78
Yan gelirler	0.00
Odun Geliri	10.23
Ot geliri	0.00
Diğer yan gelirler	0.00
Destekleme gelirleri	5.91
Yan gelirler toplamı	16.15
Üretim masrafları genel toplamı	338.78
Üretim masrafları net toplamı	322.63
Dekara Alınan Fındık	95.33
1 kg Fındığın maliyeti	3.30

4.16. II. Standart Bölge Batı Karadeniz

Batı Karadeniz Bölgesi (Samsun, Sinop, Kastamonu, Bartın, Zonguldak, Düzce, Sakarya, Kocaeli) Türkiye fındık alanlarının % 39,06'sını oluşturmaktadır.

Çizelge 4.44. Batı Karadeniz Bölgesine ait ortalama fındık maliyet parametreleri

Yetiştirme Masrafları	(TL)
Budama, Dip Sürgün Kes. Taş. İş.	31.53
Gübreleme ve Gübreleme Masrafı	0.00
Çiftlik Gübresi Taşıma Dahil	4.24
Çiftlik Gübresi İşçiliği	5.06
Fosforlu Gübre	12.20
Fosforlu Gübre İşçiliği	1.35
Azotlu Gübre	15.33
Azotlu Gübre İşçiliği	4.59
Belleme Çapalama İşçiliği	8.17
Tarımsal Mücadele Giderleri	
İlaç	4.71
İlaçlama İşçiliği	8.62
Diğer İşçilikler	4.84
Yetiştirme Masrafları Toplamı	109.15
Yetiştirme Masrafları Faizi	8.19
Yetiştirme Masrafları Genel Toplamı	117.33
Hasat İle İlgili Masraflar	
Hasat Öncesi Alt Temizliği	36.28
Fındık Toplama İşçiliği	91.84
Harmana Taşıma İşçiliği	3.88
Harmanlama Masrafları	0.00
Harmanlama İşçiliği	8.70
Diğer Harman Masrafları	7.34
Pazarlama Masrafları	5.71
Diğer Masraflar	
Hasat Masrafı Toplam	158.37
Hasat Masrafları Faizi (İki aylık)	3.96
Hasat Masrafları Genel Toplamı	162.33
Masraflar Toplamı (A+B)	279.66
Genel Yönetim Masrafları	8.39
Çıplak arazi değeri	24.32
Tesis masrafları amortismanı	9.46
Üretim masrafları genel toplamı	321.83
Yan gelirler	0.00
Odun Geliri	9.70
Ot geliri	0.00
Diğer yan gelirler	6.56
Destekleme gelirleri	0.00
Yan gelirler toplamı	16.26
Üretim masrafları genel toplamı	321.83
Üretim masrafları net toplamı	305.57
Dekara Alınan Fındık	97.59
1 kg Fındığın maliyeti	3.08

4.17. Türkiye

2008 yılında Türkiye de 1 kg fındığın maliyeti 3,22 TL olarak tespit edilmiştir. Türkiye fındık verimi ise ortalama 96,20 kg/da olarak tespit edilmiştir.

Çizelge 45. Türkiye ait ortalama maliyet parametreleri

Yetiştirme Masrafları	(TL)
Budama.Dip Surgün Kes.Taş.İş.	35.21
Gübre Ve Gübreleme Masrafı	0.00
Çiftlik Gübresi Taşıma Dahil	3.32
Çiftlik Gübresi İşçiliği	8.11
Fosforlu Gübre	8.69
Fosforlu Gübre İşçiliği	1.25
Azotlu Gübre	14.64
Azotlu Gübre İşçiliği	4.64
Belleme Çapalama İşçiliği	4.26
İlaç	3.62
İlaçlama İşçiliği	9.41
Diğer İşçilikler	2.35
Yetiştirme Masrafları Toplamı	101.18
Yetiştirme Masrafları Faizi (Altı Aylık)	7.59
Yetiştirme Masrafları Genel Toplamı	108.77
Hasat İle İlgili Masraflar	
Hasat Öncesi Alt Temizliği	39.34
Fındık Toplama İşçiliği	104.87
Harmana Taşıma İşçiliği	4.14
Harmanlama Masrafları	0.00
Harmanlama İşçiliği	10.56
Diğer Harman Masrafları	5.11
Pazarlama Masrafları	6.66
Diğer Masraflar	5.07
Hasat Masrafı Toplamı	175.75
Hasat Masrafları Faizi (İki Aylık)	4.39
Hasat Masrafları Genel Toplamı	180.15
Masraflar Toplamı	288.92
Genel Yönetim Masrafları	8.67
Çıplak Arazi Değeri	24.87
Tesis Masrafları Amortismanı	9.67
Üretim Masrafları Genel Toplamı	332.13
Yan Gelirler	0.00
Odun Geliri	10.02
Ot Geliri	0.00
Diğer Yan Gelirler	0.00
Destekleme Gelirleri	6.16
Yan Gelirler Toplamı	16.19
Üretim Masrafları Genel Toplamı	332.13
Üretim Masrafları Net Toplamı	315.94
Dekara Alınan Fındık	96.20
1 kg Fındığın Maliyeti	3.22

5. TARTIŞMA

Türkiye de ticari olarak fındık üretilen 14 ilde fındık yetiştiriciliğinin profilini belirlemek amacıyla 2009 yılının Şubat ve Haziran aylarında yürütülen bu çalışmada I.standart bölge ve II. Standart bölgedeki veriler ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

I.standart bölgede bulunan Artvin ilinde yetiştirme masrafı 54,96 TL, Rize ilinde 57,51 TL, Trabzon ilinde 115,68 TL, Giresun ilinde 121,02 TL Ordu ilinde 111,50 TL, Gümüşhane ilinde ise 123,38 TL olarak bulunmuştur. Görüldüğü üzere Artvin ili fındık üreticileri yetiştirme masrafları kalemlerini uygulaya koymadığı, zira bu ilde organik fındık üretiminin yaygın olduğu, öyle ki organik tarımsal girdileri dahi üreticilerin kullanmadığı belirlenmiştir. Diğer taraftan en fazla girdilerin kullanıldığı illerin Gümüşhane ve Giresun olduğu belirlenmiştir. Gümüşhane ilinin fındık bölgesi Giresun ilinden 15 yıl önce ayrılmış olup, bu ilin üreticileri Giresun ili fındık üreticilerine benzer uygulamalar yapmaktadır

Hasat masrafları ise Artvin ilinde 130,30 TL, Rize’de 252,92 TL, Trabzon da 201,10 TL, Giresun’da 162,53 TL, Ordu’da 175,22 TL ve Gümüşhane ilinde 161,86 TL olarak tespit edilmiştir. Rize ilinde hasat masraflarının en yüksek değerlere ulaştığı, Artvin ilinde ise bu değerlerin en düşük düzeyde gerçekleştiği görülmüştür.

Üretim masrafları toplamı ise Artvin ilinde 207,20 TL, Rize’de 339,41 TL, Trabzon’da 345,57 TL, Giresun’da 309,18 TL, Ordu’da 314,04 TL ve Gümüşhane’de 309,53 TL olarak belirlenmiştir. Yetiştirme ve hasat masraflarını ifade eden üretim masrafları Artvin ilinde en düşük seviyede, Trabzon’da ise en yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Artvin ilinde belirlenen değer beklenen sonuçla örtüşünken, Trabzon ilinde yüksek olmasının başlıca sebebinin bir çok kalemden kullanılan işçi ücretlerinin yüksek olmasıdır.

II. standart bölgede bulunan Samsun ilinde yetiştirme masrafı 109,59 TL, Sinop ilinde 130,16 TL, Kastamonu’da 117,53 TL, Bartın’da 115,44 TL, Zonguldak’ta 102,42 TL, Düzce’de 105,07 TL, Sakarya’da 108,08 TL ve Kocaeli ilinde 130,92 TL olarak hesaplanmıştır. Yetiştirme masrafları bakımından II. standart bölgedeki iller benzer değerler vermiştir. Zira yapılan masraflar üreticiler düzeyinde benzerlik arz etmektedir.

Hasat masrafları toplamı ise Samsun ilinde 165,22 TL, Sinop'ta 165,17 TL, Kastamonu'da 188,02 TL, Bartın'da 150,98 TL, Zonguldak'ta 167,27 TL, Düzce'de 164,82 TL, Sakarya'da 162,45 TL, Kocaeli'nde 141,58 TL olarak hesaplanmıştır. Görüldüğü üzere hasat masraflarının Kocaeli'nde nispeten düşük düzeyde, Kastamonu'da yüksek düzeyde olduğu, diğer illerde benzerlik arz ettiği görülmektedir.

Üretim masrafları toplamı ise Samsun'da 299,55 TL, Sinop'ta 322,41 TL, Kastamonu'da 335,49 TL, Bartın'da 293,95 TL, Zonguldak'ta 297,36 TL, Düzce'de 294,33 TL, Sakarya'da 296,35 TL, Kocaeli'nde 297,80 TL olarak tespit edilmiştir. Anlaşılacağı üzere Sinop ve Kastamonu illerinde üretim masrafları toplamı yüksek oranda gerçekleşirken diğer iller benzer değerler vermiştir.

I.standart bölgede yetiştirme masrafları genel toplamı 103,30 TL olarak bulunmuştur. Türkiye fındık alanlarının % 39,06 sini oluşturan II. standart bölgede ise yetiştirme masrafları toplamı 117,33 TL olarak hesaplanmıştır. Her iki bölgeye ait ortalama yetiştirme masrafları genel toplamı ise 108,77 TL olarak bulunmuştur. Türkiye Ziraat Odaları Birliğinin yapmış olduğu maliyet hesaplamalarında yetiştirme masrafları genel toplamı 151,88 TL olarak bulunmuştur. İki çalışma arasındaki yetiştirme masraflarındaki en göze çarpan farkının budama dip sürgünü kesme ve taşıma işçiliğinden, fosforlu gübre, azotlu gübre, ilaç ve ilaçlama işçiliğinden, kaynaklandığı tespit edilmiştir. Türkiye Ziraat Odaları Birliğinin yapmış olduğu maliyet çalışmasında çiftçilerin gübre kullanımının daha yoğun olarak kullanıldığı varsayılarak hesaplama yapılmış olup, çalışmamızda üreticilerin bu kadar yoğun gübre kullanmadığı tespit edilmiştir.

I.standart bölgede hasat masrafları genel toplamı 191,60 TL olarak belirlenmiş, II. Standart bölgede ise bu rakam 162,33 TL olarak tespit edilmiştir. Her iki bölgenin ortalama hasat masrafları genel toplamı ise 180,15 TL olarak hesaplanmıştır. Türkiye Ziraat Odaları Birliğinin yapmış olduğu maliyet çalışmasında ise hasat masrafları genel toplamı 222,14 TL olarak hesaplanmıştır. Söz konusu iki çalışma arasındaki farkın fındık toplama işçiliği ve harmana taşıma işçiliğinden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Fındık toplama işçiliğinde ki çalışma arasındaki bu farkın yerli ve yabancı işçi çalıştırmadan kaynaklandığı açıktır. Zira yerli işçilerin yabancı işçilere göre ücretlerin iki katına kadar çıkabildiği görülmüştür. Çalışma esnasında genelde üreticilerin yabancı işçi olarak tabir edilen Doğu ve Güneydoğu illerinden gelen geçici mevsimlik işçilerden faydalandığı tespit edilmiştir.

Üretim masrafları genel toplamı I. standart bölgede 322,63 TL, II. standart bölgede ise 305,57 TL olarak hesaplanırken, her iki bölgenin ortalaması 315,94 TL olarak bulunmuştur. Türkiye Ziraat Odaları Birliğinin yapmış olduğu maliyet çalışmasında üretim masrafları genel toplamı 407,40 TL olarak bulunmuştur. Yetiştirme ve hasat masraflarındaki farklılık üretim masrafları net toplamına etki etmiştir.

Anket sonuçlarına göre genel bir değerlendirme yapıldığında; aile işletmelerinin I. standart bölgeye nazaran II. Standart bölgede daha büyük olduğu belirlenmiştir. Yaş ortalamasının ise doğudan batıya doğru gidildikçe gençleştiği ortaya koyulmuştur. Dikim yaşlarının doğudan batıya doğru gidildikçe gençleştiği, özellikle Giresun ve Trabzon'da fındık dikim yaşlarının 150 yıla kadar çıktığı, fındık bitkilerinin ekonomik ömrünü çoktan tamamladığı, gençleştirme olarak üreticilerin dal kesmeyi benimsediği, hemen hemen hiçbir yörede ocak sökümü yoluyla gençleştirmenin olmadığı tespit edilmiştir. Üreticilerin gerek I. standart bölgede gerekse II. Standart bölgede kültürel uygulamalar olan gübreleme, budama, ilaçlama gibi faaliyetleri doğrudan fındık fiyatına endekslediği, fındık fiyatları yükseldiğinde bu tür uygulamalara sıcak baktığı, fiyatların düşük olması durumunda ise üreticilerin adeta fındık yetiştiriciliğine küstüğü görülmüştür. Her iki bölgede de toprak tahlillerine göre düzenli bir gübrelemenin yapılmadığı tespit edilmiştir. Üreticilerin kullandıkları gübre çeşitlerinde ise gübre bayilerinin tavsiyeleri ve komşu telkinlerinin dikkate alındığı tarım ilçe müdürlükleri ziraat odalarına konu ile ilgili çok fazla bilgi edinmek üzere gidilmediği belirlenmiştir.

Budama konusunda nispeten Giresun ve Ordu ili üreticilerinin daha bilinçli olduğu ancak budamanın sadece toprak yüzeyinden dal kesiminden ibaret olduğu taçtaki budamaların çok az sayıda üreticiler tarafından yapıldığı, diğer illerde ise fazla dal çok ürün anlamına geldiği düşüncesinin hâkim olduğu, dolayısıyla ocaklarda fazla dalın olduğu ve dallarda herhangi bir kesimin olmadığı tespit edilmiştir. Doğudan batıya doğru gidildikçe ocaktaki dal sayısının dolayısıyla dekadaki dal miktarının arttığı, özellikle Çarşamba ovasında dekada 500–600 dalın mevcut olduğu görülmüştür.

Yeni tekniklerle fındık yetiştiriciliğine çok az olsa da yer yer rastlanmıştır. Sinop ili Erfelek ilçesinde V dikim sistemi ile kurulu yeni fındık bahçelerinin olduğu, Giresun ilinin Keşap ilçesinde, Ordu ilinin Ünye ve Fatsa ilçelerinde tek gövdeli fındık yetiştiriciliğinin yapılmaya başlandığı belirlenmiştir.

Samsun ilinin 19 Mayıs ilçesinde, Sakarya ilinin Karasu ve Kocaali ilçelerinde başta olmak üzere çok olmamakla birlikte bazı üreticilerin fındık bahçelerine sulama

sistemi kurduğu, özellikle son yıllarda iklim değişikliğine bağlı olarak meydana gelen yüksek sıcaklıkların etkisini azaltmak üzere sulama sistemlerinin kurularak sulama uygulamalarına başlandığı görölmüştür.

Fındık yetiştiriciliği taban suyundan son derece olumsuz yönde etkilenmektedir.(Karadeniz, 2004) Çarşamba ovasında taban suyuna bağlı olarak fındık bitkilerinin dikimi takip eden 12. yıldan sonra etkilenmeye başlandığı 15–20. yıllarda ise köklerin çürüyerek kuruduğu görölmüştür. Özellikle Terme yöresinde fındık bahçelerine kavak ağaçlarının dikilmeye başlandığı bazı fındık bahçelerinin ise söküldüğü belirlenmiştir.

II. standart bölgede özellikle Kandıra, Ferizli ve Kaynarca ilçelerinde fındık bitkisinin dikimi takip eden 7–8. yıllarda iklim koşullarına bağlı olarak kuruduğu tekrar tekrar dikim yapılması gerektiği tespit edilmiştir. Yine aynı yörelerde nem ve ısıya bağlı olarak fındık dallarında likenlerin dalların kurumasına neden olduğu tespit edilmiştir.

6. SONUÇ

Türkiye fındık yetiştiriciliği profiline ve işletmelerin genel yapısını belirlemek amacıyla 2009 yılının Şubat ve Haziran aylarında yürütülen çalışmada önemli detaylar elde edilmiştir. Günümüz itibarıyla Ülkemizde 14 ilde ticari 34 ilde de çerezlik olarak fındık yetiştirilmektedir.

I. standart bölgede 1 kg fındığın maliyeti Artvin ilinde 5,73 TL, Rize ilinde 5,43 TL, Trabzon'da 3,18 TL, Giresun'da 2,88 TL, Ordu'da 2,70 TL, Gümüşhane'de ise 3,79 TL olarak bulunmuştur.

II. standart bölgede ise 1 kg fındığın maliyeti Samsun'da 2,77 TL, Sinop'ta 3.81 TL, Kastamonu'da 4,03 TL, Bartın'da 3,81 TL, Zonguldak'ta, 3,98 TL, Düzce'de 2,63 TL, Sakarya'da 2,48 TL ve Kocaeli ilinde 2,71 TL olarak bulunmuştur.

I. standart bölge olarak ifade edilen Doğu Karadeniz Bölgesinde fındık tarımı nispeten tekniğine daha uygun yapılırken Batı bölgesi olarak ifade edilen II. standart bölgede fındık tarımı genel anlamda ikinci işkolu olarak yapılmaktadır. Bununla birlikte Akçakoca, Kocaeli, Karasu, Alaplı gibi yörelerde fındık tarımı işletme ekonomilerinin ana unsuru olarak gözükmektedir.

2004 yılında yaşanan düşük ısıdan dolayı fındığın az olmasına bağlı olarak oluşan yüksek fiyat nedeniyle fındık dikim alanlarının II. standart bölgede özellikle, Ferizli, Kaynarca ve Kandıra yörelerinde oransal olarak arttığı, 2005–2009 yılları arasında ise fındık fiyatlarının beklenenin altında oluşması nedeniyle yeni dikim sahalarında tekrar söküme gidileceği beklentisi görülmüştür. Zira yüksek fındık fiyatları dikim alanlarının genişlemesine etki eden faktörlerinin başında geldiği belirlenmiştir.

Samsun yöresinde tütün tarımının kısıtlanmasına bağlı olarak fındık tarımına doğru bir talebin olduğu, alternatif farklı ürünlerin sunulması durumunda bu ürünlere yönelebileceği tespit edilmiştir.

Kültürel uygulamaların tamamen fındık fiyatına bağlı olarak arttığı veya azaldığı tespit edilmiştir. Kireç uygulamalarının 2000'li yıllara kadar daha yoğun olarak kullanıldığı, son yıllarda ise kireç kullanımının azaldığı görülmüştür. Fındık tarımıyla

uğraşanların ortalama yaşlarının 50'nin üzerinde olduğu, genç nüfusun sanayi ve hizmet sektörüne yönelmesinin sonucu olarak zaman içerisinde fındık tarımının duraklayacağı beklenilmektedir.

Dikim yaşına ve arazinin eğimine bağlı olarak Giresun ve Ordu'da dekara verimin 50–60 kg kadar düştüğü, II. Standart bölgede ise dikim yaşının genç, arazilerin düz veya düze yakın olmasına bağlı olarak verimin dekara 150-200 kg kadar çıktığı belirlenmiştir. Dolayısıyla I. Standart bölgede maliyetlerin yüksek, II. Standart bölgede ise maliyetlerin nispeten düşük olduğu tespit edilmiştir. Maliyetlere etki eden unsurlardan ot, odun ve mantar geliri gibi parametrelerin yok sayılması gerektiği kanaatine varılmıştır.

7. KAYNAKLAR

- Anonim, 2002. Fındık Sektör Araştırması. T.C. Sanayi ve Dış Ticaret Bakanlığı Sanayi Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Yayın No: 114, Ankara, 40 s.
- Anonim, 2006a. Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (Fiskobirlik) Dosya Kayıtları, Giresun.
- Anonim.2006b. www.fiskobirlik.org.tr
- Anonim 2009a. OTB.
- Anonim 2009b. Karadeniz İhracatçılar Birliği
- ARİP, 2006. www.arip.org.tr
- Ayfer, M., Uzun, A. ve Baş, F., 1986. Türk Fındık Çeşitleri. Karadeniz Bölgesi Fındık ve Mamulleri İhracatçılar Birliği Yayınları, Ankara, S.95.
- Bozoğlu, M., Cinemre, H.A. ve Ceyhan, V., 1996. Türkiye'nin Sert Kabuklu Meyveler Piyasasındaki Gelişmeler. Fındık ve Diğer Sert Kabuklu Meyveler Sempozyumu, Samsun, 1996. s. 146-162.
- Bozoğlu, M., 1999. Türkiye'de Fındık Piyasalarını Geliştirmeye Yönelik Alternatif Politikalar Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Ankara, 209 s.
- Bozoğlu, M., 2004. Türkiye'de Değişen Fındık Politikası ve Olası Etkileri. 10-14 Ekim 2004. 3. Milli Fındık Şurası Tebliğler Kitabı, Giresun, s. 395-400.
- Bülbül, M., 1979. Ordu İli Fındık İşletmelerinin Ekonomik Analizi ve Yeter Gelirli İşletme Genişliğinin Saptanması. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yıllığı 1978. Cilt:28, Fasikül 2'den Ayırbaşım, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, s. 596-614.
- Ceyhan, V., Cinemre, H.A. ve Bozoğlu, M., 1996. Türkiye Fındık Arz-Talep ve İhracatının Analizi. Fındık ve Diğer Sert Kabuklu Meyveler Sempozyumu, Samsun, 1996. s. 12-25.
- Cinemre, H.A. ve Ceyhan V., 1998. Çarşamba İlçesi Tarım İşletmelerinde Tarımsal Gelirin Fonksiyonel Analizi. Turkish Journal of Agriculture and Forestry. Volume 22. 241-250 p.

- Demir, T., 1997. Samsun İlinde Yetiştirilen Fındıkların Seleksiyonu Üzerine Bir Ön Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı, Samsun, 59 s.
- Demir, T. ve Beyhan, N., 1998. Samsun İlinde Yetiştirilen Fındıkların Seleksiyonu Üzerine Bir Araştırma. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Bahçe Bitkileri Bölümü, Samsun
- Demirci, R., Erkuş, A., Tanrıvermiş H., Gündoğmuş E., Parıltı N., Özudoğru H., 2002. Türkiye’de Ekolojik Tarım Ürünleri Üretiminin Ekonomik Rolü ve Geleceği: Ön Araştırma Sonuçlarının Tartışılması. 18-20 Eylül 2002. Türkiye 5. Tarım Ekonomisi Kongresi, Erzurum, s. 197-210
- Demiryürek, K., 2000. The Analysis of Information Systems for Organic and Conventional Hazelnut Producers In Three Villages of the Black Sea Region, Turkey, PhD Thesis, The University of Reading, Agricultural Extension and Rural Development Department, UK, 301 p.
- DİE, 2005. Tarımsal Yapı (Üretim, Fiyat, Değer). Yayın No: 2949, Ankara, 546 s.
- DİE, 2006. www.die.gov.tr.
- FAO, 2006. www.fao.org
- Fiskobirlik, 2006. www.fiskobirlik.org.tr
- Genç, K.S., 1992. Türkiye ve Avrupa Topluluğu Üyesi Ülkelerin Fındık Politikaları ve Değişimler. Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ankara, 20 s.
- Gürler, A.Z., Çiçek, A., Erdal, G., 2004. Türkiye’de Fındık Üretimi, Verim, Fiyat ve Brüt Üretim Değeri İçin Belirsizlik Analizleri. 3. Milli Fındık Şurası, Giresun, 10-14 Ekim 2004, s. 359-368.
- İlkyaz, H., 1986. Doğu Karadeniz Bölgesinde Çay ve Fındığın Üretim Girdi ve Maliyetleri. Köy Hizmetleri Samsun Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Yayınları, Genel Yayın No:38, Rapor Seri No: 33, Samsun, 46 s.
- Karadeniz, T., 2004. Türkiye’ de Fındık Yetiştiriciliğinin Genel Durumu ve Dünyadaki Yeri. 9. Aybastı Kurultayı.(Editör: Doç. Dr. Salim Şengel). S.13-18.
- Karadeniz, T. ve İslam, A, 1999. Tombul Fındık Çeşidinde Önemli Meyve Özellikleri Bakımından Varyasyonların Belirlenmesi. Karadeniz Bölgesinde Tarımsal Üretim ve Pazarlama Sempozyumu. Bildiriler Kitabı, S.340-345
- Kaya, A., 1986. Üretimin Yoğun Olduğu Ordu-Giresun-Trabzon-Samsun-Bolu ve

- Sakarya İllerinde Fındık Üretim Tekniğinin Analizi ve Pazarlama Durumu. T.C. Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı Proje ve Uygulama Genel Müdürlüğü, Tarım Ekonomisi Araştırmaları ve Eğitimi Ülkesel Projesi, Fındık Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü, Giresun, 73 s.
- Kılıç, O., 1997. Samsun İli Çarşamba ve Terme İlçelerinin Ova Köylerinde Fındık Üretimine Yer Veren Tarım İşletmelerinin Ekonomik Analizi ve Fındığa Alternatif Üretim Planlarının Araştırılması, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Ankara, 170 s.
- Kılıç, O., 2002. Fındık Alanlarının Daraltılması ve Alternatif Ürünler ile İlgili Uygulamalar, Ekonomik Sonuçlar ve Öneriler. Türkiye’de Uygulanan Fındık Politikaları ve Fındığın Geleceği Konferans-Panel, Samsun, 16 Ekim 2002. s.38-43.
- Kılıç, O., Cinemre H.A., Ceyhan V., Bozoğlu M., 2005. Samsun İli Çarşamba ve Terme İlçelerinin Ova Kesiminde Fındığa Alternatif Üretim Planlaması. T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Teknolojik Araştırma Projesi Proje No: TAP – 012 Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, Samsun,136 s.
- Kılıç, O. ve Demir, T., 2004. Türkiye’de Fındık Yetiştiriciliğinin Yapısal Özellikleri, Girdi Kullanımı ve Maliyet Unsurları. 3. Milli Fındık Şurası, Giresun, 10-14 Ekim 2004, s. 241-244.
- Kılıç, O. ve Özyazıcı, G., 2003. Çarşamba Ovasında Fındık Alanlarının Genişlemesine Etki Eden Sosyo-Ekonomik Faktörlerin Belirlenmesi (Boyacılı Köyü Örneği). O.M.Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi 18(3), s. 6-14
- Kıral, T., Kasnakoğlu, H., Tatlıdil, F.F., Fidan, H., Gündoğmuş, E., 1999. Tarımsal Ürünler İçin Maliyet Hesaplama Metodolojisi ve Veri Tabanı Rehberi. Proje Raporu 1999-13. Yayın No:37. ISBN 975-407-051-2 Tarımsal Ekonomi AraştırmaEnstitüsü, Ankara, 143 s.
- KİB, 2006. www.kib.org.tr
- Okay, A.N., Kaya, A., Küçük, V.Y., ve Küçük, A., 1986. Fındık Tarımı. T.C. Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü Yayın No: Genel 142, TEDGEM-12
- Önal, R. ve Kılıç, O., 1995. Türkiye’de Fındık Üretiminin Önemi ve Fındık Politikası.

Karadeniz Bölgesi Tarımının Geliştirilmesinde Yeni Teknikler Kongresi,
O.M.Ü. Ziraat Fakültesi, Samsun, s.1-11.

Resmi Gazete, 1983. 18 Haziran 1983, Sayı: 18081, Ankara.

Resmi Gazete, 1989. 9 Temmuz 1989, Sayı: 20220, Ankara.

Resmi Gazete, 2003. 19 Haziran 2003, Sayı:25143, Ankara.

Tarım Bakanlığı, 2006. www.tarim.gov.tr

Tarım Bakanlığı, 2008. www.tarim.gov.tr

Yalçın, İ. 1994. Türkiye’de Fındık İhracat Sektörünün Yapısı ve İhracat Fiyatlarının
Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım
Ekonomisi Anabilim Dalı, Ankara, 79 s.

Yavuz, F., Birinci, A., Peker K., Atsan T., 2005. Econometric Modeling of Turkey’s
Hazelnut Sector. Turkish Journal of Agriculture and Forestry. Volume 29. 1-7 p.

Ek -1 2008 Yılı Maliyet Anket Formu

ADI SOYADI :	TEL. :
İLİ :	YAŞ :
İLÇESİ :	EĞİTİM :
KÖYÜ / MAH. :	
1- Toplam Arazi Miktarı:.... Da Fındık Alanı:..... Fındık Üretim Miktarı:.....Ton	
2- Arazi Durumu: Kendi Kiralık Yarıcı	
3- Bahçedeki Fındık Çeşitleri:.....	
4- Bahçenin Dikim Yaşı:Yıl/DaYıl/Da Yıl/Da	
5- Rakım:.....Metre Eğimi:%..... Denizden Uzaklık:.....Km	
6- Ailedeki Yetişkin Sayısı:..... Fındık Tarımına Katkı Sağlayan İşgücü Sayısı:	
7- Toprak Tahlil Durumu: Yaptırdım Sene Önce Hayır	
8- Yaprak Tahlili Durumu: Yaptırdım Sene Önce Hayır	
9- Azotlu Gübre Kullanımı	
ToplamKg kullanıyorum Dekara.....kgdefada veriyorum	
Serpme ile..... TL/Gün Çaplama ile.....TL/Gün	
10- Fosforlu Gübre Kullanımı:	
ToplamKg kullanıyorum Dekara.....kg	
Serpme ile..... TL/Gün Çaplama ile.....TL/Gün	
11- Potasyumlu Gübre Kullanımı:	
ToplamKg kullanıyorum Dekara.....kgdefada veriyorum	
Serpme ile..... TL/Gün Çaplama ile.....TL/Gün	
12- Kompoze Gübre Kullanım Durumu: Evet Hayır Çeşidi:.....	
13- Çiftlik Gübresi Kullanımı: Evet Hayır Sığır Tavuk Koyun	
14- Yaprak Gübresi Kullanıyor musunuz: EvetTL/Da Hayır	
15- Organik Gübre Kullanıyor musunuz: EvetTL/Da Hayır	
16- Yeşil Gübre Amacıyla Ekim Yapıyor musunuz: Evet Hayır	
Yeşil Gübre İçin Kaç Dekarda Ekim Yapıyorsunuz.....Dekar	
17- Kireç Kullanımı: Evet Toplam.....Kg kullanıyorum Hayır	
Serpme.....TL/Gün Çapalama.....TL/Gün	
.....Yılda Bir Sönmüş/Sönmemiş Kireç Dekara.....Kg atıyorum.	
18- Kükürt Kullanımı: Evet Hayır DekaraKg	
19- Belleme Durumu: Evet Hayır	
..... Yılda Bir Belleniyor, Belleme Gündeliği..... TL	
20- Zararlılara Karşı İlaçlama Durumu:	
Fındık Kurdu Dalkıran Diğer	
Kozalak Akarı Filiz Güvesi Koşnil Mayıs Böceği	
21- Bahçe Alt Temizliği Yılda Kaç Kere Yapılıyor Bir Kereİki Kere	
Motorla..... TL/Gün Tırpanla.....TL/Gün Toplam Ödenen.....TL	
22- Dip Sürgünü AlımıTL/Gün Toplam Ödenen.....TL	
23- Fındık Hasadı:	
İşçi Ücreti:.....TL/Gün Çavuş Ücreti:.....TL/Gün Aşçı Ücreti:.....TL/Gün	

Patoz Ücreti:.....TL/Gün	Harman Bekçi Ücreti:.....TL/Gün	
Harmanlama, Kurutma ve Seçme Giderleri.....TL/Gün		
24-Toplam Ödenen İşçilik Ücreti..... TL		
25- Fındığınızı Harmana Taşıma İşini Ne İle Yaptınız ve Kaç Lira Ödediniz:		
Sırtta İşçi İle:.....TL/Gün	At/Katır İle:.....TL/Sefer	Motorla:.....TL/Ton
26-Fındığın Satış Şekli: Hemen Satış Bekleterek Satmak Emanete Bırakma		
TüccaraTL/kg	TMO'ya.....TL/Kg	Fiskobirliğe.....TL/Kg
28- Pazara Nakliye Ücreti.....TL/Ton		
29- Mazot Gübre Desteği Alıyor musunuz: Evet Hayır		
30- Dona Karşı Tarım Sigortası Yaptırdınız mı: Evet Hayır		
Tarım Sigortası için.....TL ödedim.		
31- Danışmanlık Hizmeti Alıyor musunuz: Evet Hayır		
32- Bahçeyi Çevirme(Tel,Kazık) İşçiliği:.....Yılda Bir Yeniliyorum.Yılda bir Bakım Yapıyorum. TL Toplam arazi için ödedim.		
33- Bahçe Hendeklerinin Bakımı:... Yılda Bir Yapılıyor,.....TL Toplam Arazi İçin Ödedim		
34- Bahçeleme (Dal Kesimi-Budama) işi..... YıldaTL/Gün Toplam Ödenen..... TL		
35- Fındık Odunu: Kendim Yakıyorum Satıyorum.....TL/Kg		
Bahçeleme Karşılığı Budamacıya Veriyorum,		
36- Yan Gelirler: Mantar.....Kg/TL Ot.....Kg/TL Meyve.....Kg/TL Hayır		
37- Bahçedeki Ot Bahçeleme ve Dip Temizliği Karşılığı Bir Başkasına Veriliyor mu ?		
Evet Hayır		
38- Zirai Kredi Durumu: AlmıyorumYılda Bir Tarım Kredi Kop.den.....TL		
.....Yılda Bir.....BankasındanYılda Bir Tüccardan.....TL		
39- İşçi Evi İçin Elektrik ve Yakacak Gideri: Hasat Dönemi İçin.....TL		
40- İşçilerin Memleketinden Ulaşım Ücreti:.....İşçi için Toplam.....TL ödedim.		
41- İşçinin Bahçeye Nakil Ücreti: Hasat Dönemi İçin Toplam.....TL ödedim.		
42- Naylon, Branda, Tırmık, Kürek,Süpürge ve Çuval Vs Masrafı:.....TL.....Yıl İçin		
43- Devamlı Köyde mi Oturuyorsunuz, Evet Hasat Zamanı Köye Geliyorum.		
44- Fındık Gelirinden Başka Bir Geliriniz Var mı?		
45- Fındık Gelirinizin Tüm Gelirler İçindeki Payı Nedir Toplam Gelirin %.....		
46- Fındık Bahçesinin Köydeki Satış Bedeli NedirTL/Da		
47-Sizden Sonra Köyle ve Fındıkla İlgilenecek Aile Bireyleri Olacak mı Evet Hayır		
48- Fındığı Kurutmada Harman Sıkıntısı Çekiyor musunuz Evet Hayır		
49- Fındık Kurutmak İçin Ortak Bir Tesis Yapılırsa Destekler misiniz Evet Hayır		
50- Fındık Fiyatı Serbest Bırakılsın mı Devlet Desteği Devam Etsin mi Evet Hayır		
51- Fındık alımında TMO mu Fiskobirlik mi göreve devam etsin TMO Fiskobirlik		
52- Yeni Fındık Bahçesi Tesis Etmeyi Düşünüyor musunuz Evet Hayır		
53- Fındık Bahçenizi Sökmeyi Düşünüyor musunuz yerine.....ürününü istiyorum.		
54- Fındık Yetiştiriciliği ile ilgili Yeterli Bilgiye Sahip misiniz Evet Hayır		
55- Fındıkla ilgili Bilgiyi İlçe Ziraat Müd.'den Ziraat Odası Komşudan Babadan		
56-Fındık zurufunu nasıl değerlendiriyorsunuz Altlık Yakarak Çürüterek Terk		
57- Toplama Şekli: Daldan Yerden		
58- Sizce Fındığın En Önemli Sorunu Nedir		

Ek -2 2008 Yılı Maliyetine Etki Eden Unsurların Gerekçeli Açıklaması

2008 YILI FINDIK ÜRÜNÜ MALİYETİNE ETKİ EDEN UNSURLAR VE GEREKÇELİ AÇIKLAMASI

A-YETİŞTİRME MASRAFLARI:

1-Budama,dip sürgünü kesimi ve taşıma işçiliği :

Sonbahardan, ilkbahara kadar olan sürede ocaklara dal kesimi,dip sürgünü kesimi ve bunların bahçe dışına taşınması 2008 yılı için bu işleri bir işçi bir günde 1 İG/da yapmakta, günlük işçilik ücretiTL dir.

2-Gübre ve Gübreleme masrafları:

2.1-Çiftlik Gübresi:

Dekara yılda ortalama kg çiftlik gübresi kullanılmaktadır. Çiftlik gübresinin 1 Kg fiyatı: TL dir. Buna göre çiftlik gübresi maliyeti: TL dir.

2.2-Çiftlik gübresi işçiliği:

Çiftlik gübresinin fındık bahçesine kullanılması ve gömülmesi işçiliği dekara ortalama 0.35 İş Günüdür. Günlük işçilik ücreti:.....TL dir. Buna göre çiftlik gübresi işçilik maliyeti: TL / da dır.

2.3-Fosforlu gübre:

2008 yılı üretim sezonu için dekara ortalama 15 Kg gübre kullanılmıştır. Bu gübrenin nakliye dahil fiyatı: TL/Kg dır. Buna göre fosforlu gübre maliyeti:TL / Da dır.

2.4-Fosforlu Gübre İşçiliği:

Fındık çiftçilerinin bu gübreyi kullanım şekli dikkate alınarak işçilik süresi dekara 0,15 İş günüdür. Günlük işçilik ücreti: TL / da dır. Buna göre fosforlu gübre işçilik maliyeti:TL / da dır.

2.5- Azotlu Gübre:

2008 yılında dekara ortalama Kg azotlu gübre kullanıldığı belirlenmiştir. Azotlu gübrenin nakliye dahil fiyatıTL / Kg dır. Buna göre azotlu gübrenin maliyeti TL / da dır.

2.6-Azotlu Gübre İşçiliği:

Fındık çiftçilerinin bu gübreyi kullanım şekli dikkate alınarak işçilik süresi dekara 0,2 İş günüdür. Azotlu gübre günlük işçilik ücreti:.....TL / da dır. Buna göre azotlu gübre işçilik maliyeti:.....TL / da dır.

2.7-Kireç Uygulama ve İşçiliği:

Dekara 60 Kg. kireç uygulandıgından nakliye dahil kireç uyguluma ve işçilik bedeli..... TL'dir.

3-Belleme

Belleme bölgemizde çok az yapıldığından işçiliği dekara 0,6 İG dür. Belleme işçilik ücreti.....TL/da dır. Buna göre belleme işçilik maliyetiTL/ da dır.

4 - Zirai Mücadele Giderleri:

4.1-İlaç Gideri:

Bitki Koruma Şube Müdürlüğü teknik elemanlarınca yapılan hesaplara göre fındık kurdu,koşnil,filiz güvesi,kozalak ve diğer zararlılara karşı kullanılan ilaçlar ile bu ilaçlamalarda kullanılan aletlerin amortismanların giderleri toplamı: TL / da dır.

4.2- İlaçlama işçiliği:

Fındık kurdu ve diğer zararlıları ilaçlama işçiliği dekara 0,2 İG dür.İşçilik ücreti.....TL / da dır. Buna göre ilaçlama işçilik maliyeti:.....TL / da dır.

5 - Diğer İşçilikler:

Bahçelerdeki hendeklerin yıl boyu temizlenmesi, onarılması, kazık ve dikenli tellerin onarılması masraflarıdır. Bunların uygulanma işçiliği: 0,2 İG/da dır. Günlük işçilik ücreti.....TL / da dır. Buna göre diğer işçilik maliyetiTL / da dır.

6- Yetiştirme Masrafları Toplamı:

1.,2.,3.,4. ve 5 ci maddelerdeki masrafların toplamıdır. BudaTL / da dır.

7- Yetiştirme Masrafları faizi:

Yetiştirme masraflarının faiz süresi ortalama 6 aydır. Buna göre yıllık %.....dan 6 aylık faiz karşılığı :.....TL / da dır.

8-Yetiştirme Masrafları Genel toplamı:

Yetiştirme masrafları toplamı ile bunun faizinin toplamı olup:TL/da dır.

B – HASAT MASRAFLARI:

1-Hasat Öncesi Bahçe altı temizliği:

Hasadın iyi yapılabilmesi için ocak içlerinden ve çevresinden ot, diken vs nin temizlenmesi ve bahçelerden ot biçilmesi işçiliğidir. Bu işçilik tırpan makinesi ile yılda iki kez yapılmaktadır. Dekara maliyetiTL dir.

2- Fındık Toplama İşçiliği:

Fındığın daldan ve yerden toplanması, çuval, sepet veya şeleklerle doldurulması işlemlerini kapsar. 2008 yılında dekara ortalama Verim üzerinden kuru fındık İG ile toplanır. Buna hasat sırasında işçilere verilen yemek ve yatak hizmeti karşılığı veya çavuş ve aşçı hizmetleri karşılığı olarak ödenen ücretin İş Günü yönünden değeri olan 0,3 İG ilave edilerek toplam hasat işçiliği İ.G olarak bulunmuştur. Günlük fındık toplama ücreti:TL dir. Buna göre fındık toplama işçiliği maliyeti:.....TL/da dır.

3-Harmana taşıma işçiliği:

Bahçelerden toplanan fındıkların hayvan,insan ve motorlu vasıtalarla harman yerine taşınması işlemidir ve dekara 0,3 İG dür. 2008 yılı için günlük işçilik ücreti:.....TL dır. Buna göre harmana taşıma işçilik maliyeti:TL/da dır.

4-Harmanlama Masrafları:

4.1-Harmanlama İşçiliği:

Fındığın harman yerine dökülmesi, serilmesi, karıştırılması, aktarılması, ayıklanması, kurutulması ve patoz işçiliği işlerini kapsar ve 0,35 İG dir. Günlük işçilik ücreti:.....TL / da dır. Buna göre harmanlama işçiliği maliyeti:TL/da dır.

4.2-Diğer Harmanlama masrafları:

Patoz ücreti,aydınlatma,bekçilik vs.. masrafları olup 2008 yılı içinTL/da hesap edilmiştir.

5-Pazarlama Masrafları:

Çuvallanmış fındığın satış yerine olan ulaşım gideri ile bunun vasıtaya yükleme ve vasıttadan boşaltma işçilik gideridir. 2008 yılı için pazarlama masrafıTL/da hesaplanmıştır.

6 – Diğer Masraflar:

Çuval, tırmık, kürek, ip, naylon, sepet, şelek vb gibi masraflar. 2008 yılı için dekara :.....TL/da hesaplanmıştır.

7– Hasat Masrafları Toplamı:

Hasat masraflarının toplamıdır :TL/da bulunmuştur.

8- Hasat masraflarının % ...'dan 2 aylık faizi.

Hasat sırasında yapılan masrafların tarımsal kredilere uygulanan faizin 2 aylık karşılığıdır. 2008 yılı hasat masraflarının % ...'dan 2 aylık faizi :TL/da dır.

9– Hasat Masrafları Genel Toplamı :

Hasat masrafları ve faizinin toplamı olup :TL/da dır.

C – MASRAFLAR GENEL TOPLAMI:

A ve B masraf kalemlerinin toplamı olup: TL/da dır.

D – GENEL YÖNETİM GİDERLERİ:

Masraflar toplamının % 3 ü olup: TL/da dır.

E – ÇIPLAK ARAZİ KIYMETİNİN % 2 İ :

Karadeniz Bölgesinde fındık tarımı arazi kiralananarak yapılmadığından, kiracılık söz konusu değildir bu yüzden maliyetlerde arazi kirası yerine arazilerin çıplak değerinin % 2' i alınır. Çıplak arazi kıymetine arazinin sınıfı, pazara ve yola olan mesafesi, yerleşim yerine olan uzaklık veya yakınlığı olumlu yada olumsuz yönde etki yapmaktadır. Buna göre ortalama olarak 2008 yılı için 1 dekar arazinin çıplak değeri:TL/da bulunmuştur.Bunun % 2 i:TL dir.

F - TESİS MASRAFLARI AMORTİSMAN PAYI:

Fındık bahçesinin ilk 5 yıl içindeki girdi ve kültürel önlemleri kapsayan masraflarının günümüzde yapıldığı varsayılarak bulunan değerdir. Fındık bahçelerinin 2008 yılı için ortalama tesis masrafları :TL/da dır. Elde edilen bu değer fındık bahçelerinin ekonomik ömrü olan 60 yıl'a bölüldüğünde bulunanTL/da fındık bahçelerinin ortalama tesis masraflarıdır.

G – ÜRETİM MASRAFLARI GENEL TOPLAMI :

C, D, E ve F masraf kalemlerinin toplamı olup:TL/da dır.

YAN GELİRLER

Yapılan bu üretim masraflarına karşılık fındık bahçelerinden bazı yan gelirler elde edilir. Bunlar;

1-Odun geliri;

Budama sırasında kesilen dallardan ve sürgünlerden her yıl az yada çok miktarlarda odun elde edilmektedir. Bu üretim mevsiminde fındık bahçelerinin dekarından ortalama ..125..Kg odun alınır. Odunun Kg mıTL dir. Buna göre odun geliri:.....TL/da dır.

2- Ot geliri:

Bölgemizin yağışlı olması fındık bahçelerinde zaman zaman otların büyümesine neden olmaktadır. Bu otların bir kısmı hayvanlara yedirilir. Hayvan otlatılarak fındık bahçelerinin dekarından ortalama.30.kg kuru ot sağlanır. Kuru otun kg mıTL dir.Buna göre kuru ot geliriTL dir.

3-Diğer yan gelirler;

Yukarda sayılan gelirler haricinde meyve, mantar vb gibi elde edilen ürünlerin değeri diğer yan gelirleri oluşturmaktadır. Diğer yan gelir olarak 2008 yılı içinYTL hesaplanmıştır.

4 – Yan Gelirlerin Toplamı:

1,2. ve 3. yan gelir kalemlerinin toplamıdır. Bu daTL/da dır.

MASRAF : ÜRETİM MASRAFLARI TOPLAMI - YAN GELİRLER TOPLAMI

..... TL –TL =TL

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Musa İŞLER

Doğum Yeri : Ordu

Doğum Tarihi : 24.09.1978

Medeni Hali : Evli

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Eğitim Durumu:

Lise : Endüstri Meslek Lisesi

Lisans : Karadeniz Teknik Üniversitesi Ordu Ziraat Fakültesi

Yüksek Lisans: Ordu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bahçe Bitkileri
Anabilim Dalı

İletişim Bilgileri :

Tel: 0452 223 07 32

0532 240 07 55

E-mail: musa_isler@hotmail.com

musas_isler@mynet.com